

Mine erindringer til 1948.

Jørgen Vammen Jepsen.

Jørgen er født i Nebstrup, Vindblæs Falslev sogn, Randers amt. Søn af Jeppe Rasmusen og hustru Else Marie, født Jørgensdatter.

Mine forældre havde hus på Nebstrup mark med 10 tønder land hede, men da de købte jorden, var den udyrket og helt overgroet med lyng.

Eggen er et udpræget morænelandskab med stejle bakker og dybe dale, enge og moser, bækker og åer. Men dengang ubetydelige skove, gammel egeskov fra egeskov tiden.

Derom vidner de gamle egestammer, der nu findes i eng og mose i tørvelaget, hvor de har ligget i hundreder af år.

Nu er bakkerne og de magre jorder delvist tilplantet med nåleskov.

Sådan er min barndomsegn. Fattig og mager jord, men smuk i mine øjne.

Eggen har været beboet i tusinder af år. Derom vidner de mange gravhøje, stendysser og skaldynger, der i hundredevis er strøet over landskabet, samt de mange sten redskaber, der findes i jorden fra vores fjerne forfædre her på eggen. Alt dette taler sit tavse, men dog så tydelige sprog.

På eggen er der mange steder blåler under tørvelaget, som i min barndom brugtes til byggesten. Der var mange små lerværker, således i Nebstrup et, i Kastbjerg fire, i Enslev to og i Udbyover et.

Nu er de alle forsvundet, bukket under i konkurrencen, da Randers Hadsund banen blev åbnet omkring 1880.

Kridttidens aflejringer når flere steder helt op til jordoverfladen. Således ved landsbyen Assens ved Mariager fjord, hvor der i min barndom var tre cementfabrikker. Nu er der kun en, der i dag producerer mere cement ved hjælp af 300 mand, end de tre i sin tid med 1200, hvilket er en følge af maskinteknikkens udvikling.

Denne egn ligger indeklemmt mellem Randers og Mariager fjorde, der går dybt ind i landet, og som følge deraf var den afskåret fra fortidens hovedfærdelsesveje.

Påvirkningen udefra kom derfor langsommere til denne egn og det var da også mærkbart indtil begyndelsen af det tyvende århundrede. Jeg kommer senere tilbage til dette.

Min fader var født i Tolstrup i Skanderborg amt 11. feb. 1817, søn af smed Rasmus Jeppesen. født 15-01-1786 i Tolstrup og hustru Ane Katrine, født Sørensdatter 01-01-1793.

Fader kom så ud at tjene 13 år gammel.

Nu er der et tomrum til 1838 om hvilket jeg intet ved. Først da fader blev dragon i Randers knyttet trådene atter. Fader lå inde i 3 år. Fra hans soldater tid er der enkelte erindringer.

Befalingsmændene var tyskere, der talte dårlig dansk, og de hundsede og pryglede efter forgodt befindende den danske almues sønner. Disse var retsløse prygelknabe for denne bande.

Dengang var Købstadsbeboere fritaget for soldatertjeneste. Hver sommer fik nogle af mandskabet lov til at tage på landet i høst og tjene lidt til hjælp til den knappe lønning, og fader var hver sommer blandt disse. Derved kom han til denne egn 3,5 mil (25 km) nord for Randers, der senere blev hans hjemegn.

Fader fortalte af og til om de barbariske straffe mandskabet var udsat for, for ringe forseelser - krumslutning i 24 og 48 timer - rotting piskning på den nøgne ryg så den var et blodigt sår og de ikke kunne ligge på ryggen lang tid efter.

Og der var mange andre måder at pine mandskabet på.

Da fader blev permitteret rejste han til Vinstrup og tog plads som karl på en gård.

Dengang var hoveriarbejdet på herregårdene der på egnen endnu ikke afskaffet, og bønderne i Vinstrup var forpligtet til herregården Trudsholm ca. 5 km nord på.

Der ved kom fader og moder, sammen med andre, til at følges ad til og fra Trudsholm, og derved blev bekendtskabet indledt.

I 1847 blev de gift, og samme dag blev fader indkaldt til krigstjeneste. Han var borte i tre år og kun hjemme to gange i den tid.

Moder fortalte om, at hendes to søstre gik og græd på bryllupsdagen, og det kunne hun ikke forstå. Først da de kom fra kirke, fik hun at vide hvorfor. Indkaldelsen var kommet dagen før, men blev holdt hemmelig til vielsen var forbi. Ti timer efter denne måtte fader af sted. Hans svigerfader kørte ham til Randers.

Fader var ikke med i felten, men lå i Bogense, og han rejste frem og tilbage mellem Helgenæs og Bogense med heste. Det var ved to sådanne lejligheder at han kom hjem.

Da krigen var forbi kom mine forældre til at bo i Nebstrup, og fader kom til at arbejde på teglværket der.

Da han havde lært hvad dertil hører, forpagtede han et teglværk i Kastbjerg, og en overgang havde han to. Det andet var i Enslev mose, og det blev hans arbejde i 30 år.

Det var et hårdt slid og kun en lille fortjeneste. Leret lå under tørvelaget i engen og måtte graves op om vinteren. Og der kunne kun graves i samme hul en dag, da det løb fuld af vand om natten. Så næste dag måtte der graves et nyt hul.

Tørvelaget over leret bruges til at tørre leret med, og til husholdning.

Når vinteren blev for streng, så fader ikke kunne arbejde med leret, gik han på tærskearbejde til 50 øre dagligt for seksten timers arbejde.

Moder var født i Vinstrup, datter af fæstebonden Jørgen Nielsen med tilnavnet Vammen, og hustru Ane Olesdatter.

Moder var født 31-07-1822 og døde i Nebstrup den 19-06-1911.

Hun var dygtig til at passe hus og hjem og børn, og hun havde således nok at tage vare på. Hun kartede, spandt og vævede alt det tøj vi brugte, bryggede, bagte, slagtede, støbte lys og m.m. og passede ko, får og grise. Og når jeg så nævner, at hun havde født 12 børn, vil det vistnok kunne forstås, at hun ikke kendte meget til hviledage.

Jeg har da heller aldrig set hverken hende eller fader sidde uvirksomme, der var altid nok at bestille. Det var et kæmpeslid som nutidens mennesker ikke gør sig nogen forestillinger om eller forstår. Hellig- og søndage hele året rundt 16-18 timer dagligt arbejde.

Der var ingen maskiner den gang til at lette mennesker for det hårde slid.

Da morfader døde arvede moder 200 rigsdaler. For dem købte de den omtalte hede, og byggede hus der. Det var tænkt som støtte i alderdommen, hvad det da også blev, om end ikke som de havde ventet.

Fader begyndte straks i sin fritid at dyrke jorden med spade nærmest huset, men det tager tid. Og de drev det da heller ikke længere end til at have en ko, seks får, nogle høns og så en gris. Og det kneb med at skaffe foder til dem.

Nu er ejendommen i tredje generations eje. Der er købt mere jord, og det er nu en gård.

Bakkerne, der er for stejle til at kunne dyrkes, er tilplantet med fyr og gran.

Det kostede mine forældre et ufatteligt slid at få jorden dyrket så langt som de nåede. Og først i en sen alder, da de var helt udslidte, nåede de så vidt, at de kunne se alderdommen i møde med nogenlunde tryghed. Indtil da var frygten for fattighuset det store spøgelse, og en stadig rindende kilde til bekymring.

Der var ikke sygekasse eller anden støtte i tilfælde af sygdom for den arbejdende klasse.

Når sygdom eller ulykke ramte et sådan hjem, var fattighuset den eneste udvej, og ligeså for den gamle udslidte arbejder.

Fattighuset var enhver arbejders rædsel både i vågen tilstand og i drømme.

Fattighuset i Vindblæs - Falslev kommune lå i udkanten og afsides i sognet. Det var en ussel rønne, hvor alle uden hensyn var klumpet sammen, og hvor forplejningen var den elendigst mulige. Det var samfundets løn til den udslidte arbejder - en skamplet på et samfund, endog et såkaldt kristent samfund, men forresten også i dag i overensstemmelse med egoismens natur.

Mangen ærekær arbejder for hvem den udvej at komme på sognet, som det hed, var den sidste, foretrak døden for egen hånd.

Det var nok en særlig svær tid for mine forældre, for moder gik altid og græd, og grunden var altid den samme, frygten for fattiggården. Moder var meget religiøs og fortalte os børn om den gode gud, der var så ufattelig god, at han gav os syndige mennesker alt, hvad vi trængte til.

Jeg var næppe fem år, da jeg begyndte at tænke på, det var mærkeligt, at den gode gud ikke hjalp os noget mere, da jeg dagligt hørte moder bede om hjælp. Og en dag spurgte jeg, hvorfor hjælper den gode gud os ikke noget mere?

Moder blev forskrækket og gav sig til at græde. Sådan noget må du ikke sige, det er en stor synd. Den gode gud giver os alt, hvad vi fortjener, og hvis det er hans vilje vi skal i fattighuset, så har vi ikke fortjent andet, og jeg skal heller ikke mere græde for det. Moder holdt dog ikke ord og græd og bad som sædvanligt, når det kneb – og det gjorde det så at sige altid.

Men i mit unge modbydelige sind nedfældede der sig en uvilje mod den gode gud, der efter min mening ikke behandlede os godt. Og denne uvilje fik jeg først sent bugt med.

Moder var ellers ikke et hængehoved, men livlig og meget talende, hvorimod min fader var en mand af få ord. Moder var opofrende og hjælpsom for hjem og børn og overfor andre efter fattig evne. Jeg erindrer et tilfælde, da en vagabond havde forvildet sig i heden, han spurgte om vej og gik straks igen. Moder bemærkede, at han var barfodet i træskoene og kaldte ham tilbage. Har du ingen strømper? Nej, det har jeg ikke, men det går endda. Men jeg er så sulten, hvis jeg kan få et stykke brød, er jeg meget taknemmelig. Han fik både brød og et par strømper. En bemærkning han kom med, har jeg husket siden.

Der vil være mange, der på dommens dag ikke kan svare ja til spørgsmålet – har du hjulpet din trængende næste?

Min morfader Jørgen Nielsen med tilnavnet Vammen fik dette navn, fordi han i 11 år lå som soldat, og dengang bar sin fødebys navn "Vammen."

Han var født i Lund under herregården ved Viborg, Tjele.

Han nægtede at tage en forfalden gård i fæste og blev derfor indskrevet til soldat. Han blev kapergast på en kanonbåd med én kanon og roet med årer af mandskabet.

Jeg har hørt om mange af hans oplevelser på søen, her skal kun berettes om en.

En efterårsdag hen mod aften ankrede en engelsk handelsflåde beskyttet af krigsskibe ud for Fornes. Dengang var der intet fyr, så de kendte ikke sejlrenden om natten. Skibet med den mest værdifulde ladning lå bedst beskyttet, så det gjaldt om at kapre eller ødelægge den.

Det gik til på den måde, at en eller flere kanonbåde sneg sig ind på det udsøgte offer om aftenen så lydløst som muligt, og sneg sig ombord, slog vagten ned og spærrede det sovende mandskab inde under dækket, højste sejl, og huggede ankrene over.

Dette sidste kunne ikke gøres lydløs, og den lyd kendte vagterne på de andre skibe, så der blev slået alarm. Men kanonbådenes besætning kendte farvandene, og slap væk. Den båd morfader var på fik den gang en meget værdifuld pris, og slap til København. De høstede ros og gode prispenge.

Da morfader kom hjem var livegenskabet ophørt, og han rejste da til den egn, hvor han giftede sig, og boede til han døde, i Vinstrup, Dalbyover sogn, Randers amt.

Jeg har hørt mange fortællinger om ham, der gør indtryk af at han har været en særpræget mand, og at han nød standsfællers agtelse.

Født i Vammen 1785, død i Vinstrup 29-05-1856.

Mormoder Ane Olesdatter, født i Sønder Hadsund, død 15-11-1857, datter af husmand Ole Nielsen, Sønder Hadsund. De var atten søskende. To brødre rejste til København, en rejste ud af landet og kom til Holland. Ham fik de mundtlig besked fra, at han havde det godt. Siden hørte de ikke fra ham. Men mange år efter kom der en mand til gården og bad om lov til at ligge der om natten. Han fik lov til at ligge i bageovnen, hvad der var skik dengang, og han spurgte om mange af familien, som han lod til at kende godt. De troede han var den bortrømte, men han gav sig ikke til kende.

Om der var særlig grunde til rømningen ved jeg ikke, men det syntes jeg at kunne fornemme.

Af de to der drog til København, blev den ene grosserer, den anden arbejdsmand. De havde efternavnet Olesen. Mormoder rejste engang til København og besøgte dem.

Rejsen den gang var vidt forskellig fra nutidens rejsemåder, ingen jernbaner, ingen dampskibe.

Mormoder gik til Grenå, tog derfra med en postbåd, og kom Sjælland så nær, at de kunne se land. Men de blev drevet tilbage af modvind. Endelig nåede de dog København. Hele rejsen varede i alt i 22 dage.

Mormoder opsøgte først broderen, der var grosserer. Han var ikke hjemme, og hans kone smækkede døren i for næsen af hende.

Derefter opsøgte hun den anden broder.

Der var en stor flok børn der gik og græd af sult.

Mormoder gav så den ældste pige en mark til at købe brød for, og hun kom tilbage med et forklæde fuld af fint brød, som mormoder aldrig havde set mage til. Så kom broderen og hans kone hjem, og her var hun velkommen.

Næste dag kom så den anden broder og tog hende med sig hjem, og nu var konen meget flink. Mormoder blev nu klædt om i en voksen datters tøj og fik pålæg om ikke at tale i fremmede gæsters nærværelse, og kun sige jo eller nej, når hun var nødt til at svare på et eller andet.

De tog hende med i teater og ud at se byen, men mormoder ville helst være hos den anden broder. Hjemrejsen gik lettere, den tog ni dage.

At have været i København dengang vakte større opsigt end en Amerika rejse i vore dage. Bekendtskabet med familien i København gik tabt og er ikke senere genoptaget.

Det var lige ved at gå sådan også med min fars familie. I 24 år var han uden forbindelse med dem.

Min broder Rasmus havde flere gange foreslået fader at rejse ud og finde sine søskende, seks brødre og to søstre. Ingen af dem var gift da fader rejste fra denne egn. Fader syntes ikke, han havde råd til det, men så en gang satte min broder igennem, at nu skulle det være, og han tog selv med. Og en sommer morgen startede de med fodposten på den 100 km lange rejse til Horsens.

De nåede sent om aftenen syd for Århus og hvilede i en skov, spiste af den mad de havde med, og næste morgen fortsatte de til Skanderborg. Her fik de at vide, at der var marked i Ry. Fader vidste, at nogle af hans søskende havde tjent der på egnen, og de besluttede at begynde eftersøgningen der. De nåede Ry midt på eftermiddagen og begyndte straks at udspørge flere, men resten af eftermiddagen gik uden resultat. Og fader stod hen mod aften træt og modvillig op ad et telt, hvor en mand gav sig i samtale med ham. Det var en broder. Der boede to brødre til på egnen. De havde også været til marked, men var taget hjem.

Gensynsglæden var stor og gensidig. Med undtagelse af en søster levede de alle og boede syd og nord for Horsens. De troede far var død siden de aldrig så noget til ham.

De besøgte nu familien i 14 dage, og det var en uforglemmelig tur. Men det der optog fader mest, da han kom hjem, var ikke at han havde fundet sin familie.

Men han havde hørt tale om en bevægelse, om at de fattige skulle dele - eller rettere de rige dele med de fattige. Moder var skeptisk, men fader var vis på, at det ville ske i løbet af et eller højst to år.

Dette var mit første møde med socialismen.

Nu holdt forbindelsen i mange år, og jeg besøgte dem alle i 1887, men nu er tråden atter bristet, og jeg havde dog over 40 fætre og kusiner der.

Som allerede berørt var barndomsegnen afsides beliggende og derfor ikke just en foregangsegn. Dog til at drikke og slås var de ikke bag efter. Ved forskellige lejligheder og sammenkomster blev der drukket til. Alle var mere eller mindre berusede, og slagsmål hørte med til underholdningen. En legestue uden slagsmål var mislykket, men det var yderst sjældent, at noget mislykkedes.

Det var mest karlene, der sloges. Når den ene part lå på gulvet var sagen afgjort.

Og det hændte også, at de ældste sloges.

Således hændte det en gang i Norup, at to gårdmænd kom op at slås, og den ene - Smedmads hed han - slog den anden i gulvet og satte sig over skrævs på ham og trak alle hans tænder ud. Han trak nemlig tænder ud for folk til daglig.

Men det var ellers sjældent, det gik blodigt til. Drikkeriet var dog en forbandelse og årsag til megen sorg, og mange tidlige dødsfald. Dette er nu totalt forandret, og egnen er helt tørlagt, og ingen handlende sælger spiritus.

Også i andre henseender er egnen nu på højde med andre egne.

I min tidlige barndom var tællelyset den eneste belysning. Omkring denne lille osende flamme sad kvinder og mænd og lavede omtrent alt, hvad der skulle bruges i husholdningen, mad, klæder og redskaber. I stor udstrækning al husflid.

I 1870 kom petroleumslampen, og hvilket fremskridt dette var, kan slet ikke forstås i nutiden. Da mine forældre fik den første lampe, en lille fladbrænder omtrent som en køkken lampe, og den blev tændt om aftenen, slog moder hænderne sammen i begejstring. Og da vi et år senere fik en lille rundbrænder var far og mor enige om, at nu kunne belysningen da aldrig blive bedre.

Jeg erindrer ikke, at der var nogen, der holdt avis, og brevskrivning var en yderst sjælden beskæftigelse, skønt alle kunne læse og skrive.

Landposten, der udgik fra Mariager, havde 14 byer og pladser på sin rute 3,5 mil(25km.) I hver by, afleverede han posten, og tog hvad der var af postsager med, men det var sjældent, han havde andet i posttasken end flasken til og fra apoteket.

Han gik, der var ingen grund til at være kørende, pakkeforsendelser kendtes slet ikke dengang.

Overtro og spøgelsesfrygt.

Overtro og spøgelsesfrygt havde her, som i andre egne af landet, et fast tag i befolkningen. Fader påstod at han ikke troede på spøgelse, men hel fri var han ikke. Moder troede på alt af den slags. Fader var to gange hos den kloge kone i Vindblæs ved Skive, en lang tur, der tog tre dage. Den ene gang for min to år ældre broder Anders, der var syg fra fødslen, den anden gang var det en ko der var forhekset, så der ikke kunne kærnes smør af mælken.

For min broder der den gang var 6 år, var kuren denne. Fader lavede en træramme, der kunne føres fra hovedet ned over kroppen til fødderne, og derpå blev der lagt græstørv, hentet på kirkegården ved midnat. Tørv og ramme blev tre gange ført fra hoved til fødder i fuldstændig tavshed.

Hvad der blev gjort ved koen, så jeg ikke, for det foregik i stalden. Men vi var alle oppe og moder sad hos os. Vi var alle musestille, mens kuren stod på. Da den var forbi, gik vi alle ud i marken og brændte et knippe halm, alt omkring midnat og i tavshed.

Desværre hjalp kuren ikke hverken min broder eller koen.

Fader fortalte af og til om en oplevelse, han havde som dreng. Når han skulle hjem til sin moder, var det altid om aftenen, og tilbageturen foregik gerne ved midnat. Han skulle over en øde hedestrækning, hvor en sti førte forbi en stendysse, der var overgroet med tjørn. Ved den dysse spøjte det naturligvis.

Fader hånede dem, der var bange for spøgelse, men var dog lidt ængstelig, når han gik forbi tjørnen. En efterårsnat da han skulle tilbage, syntes han, at der var noget, der rørte sig ved tjørnen. Han stod stille og lyttede - jo der var noget. Han tænkte på at gå ud på heden for ikke at gå lige forbi, men så huskede han på sit pral med ikke at være bange. Han tog mod til sig og gik frem. Det var så mørkt, at han intet kunne se. Han ramte noget loddent, der tog flugten.

Fader udstødte et brøl, og hårene rejste sig på hans hoved. Men så fik han et tøj om benene, og det bragte ham til besindelse. Og så opdagede han, at der var en ko i tøjret.

Fader sluttede altid ” hvad jeg ikke har fået tøjret om” og sagde så ”Kør så i guds navn. Det kan den anden ikke sige. Og så mæler du ikke et ord, fra du kører hjemmefra efter mig, og til du kommer hjem, efter at have kørt mig tilbage” Mæglingen lykkes.

Jeg kunne fylde en bog med den slags historier, som jeg har hørt i min barndom og senere, både på min fødeegn og andre steder. Selv har jeg aldrig oplevet noget sådant, men jeg har inderligt ønsket at få et vink fra det ukendte om hensigter, men hidtil intet oplevet.

Har vi nu egentlig ret til at gøre os lystige over faders og forfædres såkaldte overtro? Hvad forskel er der forøvrigt på tro og overtro?

Enten er begge latterlige eller ingen af dem, I vælger selv. Lad os ikke glemme, at vi lever i en verden, hvoraf vi kun sanser en lille del. Vores sanseindtryk er svingninger, hvoraf hørelsen og synet er de vigtigste. Gennem øret modtager vi indtil 31.000 svingninger pr. sekund. Derfra og til der, hvor øjet begynder at modtage, er der et bælte på 350 millioner svingninger pr. sekund.

Her har vi intet at sanse med, og ved derfor intet om det, der gemmer sig der. Fra 350 til 700 millioner svingninger pr. sekund, har vi øjet at sanse med, men ingen ved, hvor langt sanserne rækker. Spektret i øjet, vi har kun en lille del i regnbuen, det er 14 gange så bredt, som vi ser det. Vil det da ikke forklare alt.

Så lad være med at le af, hvad den enkelte kan sanse, mens det største flertal intet sanser.

Aldrig i menneskets millionårige lange udvikling er der sket så stort teknisk fremskridt som i de 83 år, jeg har levet. Men lad mig i samme åndedræt tilføje, at aldrig er et slægtled gået i sin grav så skuffet som dette.

Det var, som om mennesket var vågnet af en tornerosesøvn. Den ene revolutionerende opfindelse afløser den anden i hurtig rækkefølge.

Og jeg, der troede på menneskets fremadskridende udvikling mente, at disse paradisiske tilstande, som mange venter på bag jerntæppet, kunne blive virkelighed her på jorden.

Jeg er blevet grundigt skuffet. Paradislignende tilstand her må skydes uhyggeligt langt ud i en uvis fremtid, men håbet om at det engang må lykkes, kan jeg dog ikke helt opgive. Lad ikke dette ske.

Kan det aldrig lykkes, må den opfattelse jeg også tumler med, at jorden er hjemsted for fortabte ånder, ikke helt kunne afvises.

Princippet i, at alt liv her på jorden er lidelse og død, at intet liv kan bestå uden tilintetgørelse af andet liv, det synes mig mere at være en straffende end en kærlig skabers værk. Hvor følelse er afstumpethed for den lidelse, vi i hvert sekund af vort liv er vidne og årsag til.

Hvor følelse er afstumpet for det rovdyrs pinsel vi lever og virker med, og er uden mulighed for at forandre.

Hvor tilværelsen her en straf.

Så er det selvsagt umuligt at skabe paradisiske tilstande.
Svaret på dette og meget andet får jeg dog ikke her.

Det første jeg erindrer i min tilværelse er, at vores gris blev slagtet. Det næste at jeg fik en broder. I sidste tilfælde var jeg 3 år og 5 måneder, i første ved jeg ikke hvor gammel jeg var.

Så erindrer jeg at vi skulle bede fadervor morgen og aften, men hviskende. Vi havde en kamp. Ikke højt, men hviskede. Vi havde ikke begreb om tal, men vi talte på fingrene. Så en aften, da Anders var meget bagefter, råbte han, Jørgen snyder. Han siger, han har læst fadervor titusinde gange, men han snyder.

Så fik vi at vide, at vi kun skulle læse det en gang. Jeg erindrer, at jeg følte en stor lettelse, vi troede, at vi skulle læse til vi faldt i søvn.

Dette er mine første erindringer fra min tidligste barndom.

Vort hus lå afsides, vi kunne ikke se morbroder for store bakker, og de havde ingen børn, vi kunne lege med. Vi var tre drenge og en pige, hun kom ud at tjene da jeg var 3,5 år.

Vi tumlede rundt i heden, det var en dejlig legeplads, der var ikke meget at gøre skade på og ikke nemt selv at komme til skade.

Vi kendte ikke til leg med andre børn, hvorfor vi var temmelig uberørt af ydre forhold. Min broder Anders var 2 år ældre end jeg, og vi begyndte samtidig at gå i skole, Anders 8 år, jeg 6 år.

Anders havde været syg fra fødslen og var derfor bagefter i udvikling, hvorfor jeg kom til at begynde så tidlig.

Vor første skoledag erindrer jeg meget tydeligt.

Moder fulgte os til skole i Vindblæs (tre km.) og anbragte os på den nederste bænk, og gik ind til læreren og meldte vor ankomst, og tog så hjem.

De andre børn, af hvem vi ingen kendte, skulle nu imponere os, og vi sad som to forskræmte høns sammen.

Læreren kom ind og begyndte undervisningen uden at tage notits af os, og vi sad hele formiddagen i stor forvirring. Om middagen kom han hen og sagde, at nu kunne vi være fri for i dag. Vi skyndte os hjem og var glade ved at være sluppet ud af denne klemme.

I begyndelsen var jeg ikke glad ved at gå i skole, senere gik det bedre. Jeg erindrer kun lidt fra de halvandet år jeg gik der. Jeg kom til at sidde øverst, men hvornår, eller hvorfor erindrer jeg ikke. Jeg er da mest tilbøjelig til at mene, at jeg havde fortjent det, da det var ret ualmindeligt at et husmandsbarn kom til at sidde overfor et gårdmandsbarn.

Det lykkes mig da heller ikke tiere, at komme til at sidde øverst.

Da jeg var 7,5 år kom jeg ud at tjene i Kastbjerg, og samtidig med, jeg blev indskrevet i skole der, blev jeg udskrevet i Vindblæs og kom ikke i skole hele sommeren, og det gentog sig hver sommer så længe jeg gik i skole, så det lidt jeg lærte om vinteren glemtes omtrent om sommeren. Det var alle tjenestedrenge vilkår dengang. Dette forhold blev først ændret for 30 år siden, da en søstersøn af mig Ole Nielsen, Kastbjerg, vælges til ministeriet, og det blev da straks kendt ulovligt. Jeg blev da også senere klar over, at den viden jeg havde erhvervet mig i skolen var for lille, og jeg satte mig så igen på skolebænken, men da som både elev og lærer. Den viden jeg har, har jeg for det meste selv erhvervet mig. Den er rigtig nok, men med den tid og de evner der stod til min rådighed, kunne jeg ikke nå længere.

Da jeg kom ud at tjene, åbnede der sig en ny verden. Jeg var temmelig uberørt af, hvad der rørte sig udenfor barndomshjemmets verden. Det, der gjorde mest indtryk på mig, var det sjofle sprog. Sådanne udtryk havde jeg aldrig hørt, og de virkede frastødende på mig. Og jeg kom da heller ikke selv til at benytte sådanne udtryk hverken den gang eller senere.

Bonden var jeg bedre kendt med, han bandede. Dog ikke i så udsøgte udtryk, som jeg nu hørte, men her tog jeg godt ved lære. Denne min første plads var på en gård, hvor jeg skulle hjælpe i en gammel afdeling med at røgte og med at passe kreaturerne. Det lå over mine kræfter, jeg var lille og spinkel. Jeg delte seng med den gamle mand, tjenestefolk lå altid to og to. I den tid jeg tjente på landet, lå jeg aldrig alene. Kammeret var altid i samme længde som staldene, og indgangen var som regel gennem hestestalden. Og hummeret havde gerne et staldvindue, der ikke kunne åbnes. Og rummet var altid godt belagt med rotter og andet utøj. Sengen var gerne en almindelig bred kasse uden bund, men fyldt med halm, hvori rotter og mus altid holdt os med selskab.

Hygiejne og bekvemmeligheder var ukendte begreber. Sengetøjet var i forhold til det andet. Vi vaskede os i samme kumme, som kreaturerne drak vand af, og der var ikke noget, der hed håndklæder. Gulvet var altid ler, eller flade sten.

Sådan var vilkårene på landet den gang, og det er først de sidste 25 år, at disse usle forhold er ved at forsvinde.

De har været en stærkt medvirkende årsag til, at landbruget havde så vanskeligt ved at holde på arbejdskraften.

Kosten var som regel grød, og alle spiste den gang ved bordet, flere spiste af samme fad.

Tallerkener til at lægge sulemad på kendtes ikke, knive og gaffler heller ikke. Vi holdt kødet i hånden og bed af det. Skåle blev tørret af i tøjet og anbragt i vinduerne til fryd for fluerne.

Pigerne stod altid op ved bordet og spiste. Jeg var to år i denne plads, og det var venlige mennesker både mand og kone, og jeg erindrer ikke at der blev sagt et uvenligt ord til mig i de to år.

Så kom jeg til Enslev. Der var jeg også i to år. Det var en plads af en anden beskaffenhed. Konen var min kusine. Manden handlede med heste, drak og var brutal. Hans fader var på aftægt på gården, han havde altid pryglet sine folk. Nu var han for gammel til at kunne slå andre end drengen, og jeg fik da også i rigt mål af hans næver.

Da de faldt første gang, var det for så vidt ikke ufortjent.

Jeg blev bedt om at gå op til degnen og bede ham komme og rense et stueur.

Jeg tænkte, du skal løbe nu, hvad der blev meget brugt den gang, men jeg tænkte, det bliver der ikke noget af.

Jeg gik og nåede degnen på gården men lod som ingenting.

Jeg gik om bag kirken og blev der en passende tid og kom så tilbage og meldte, degnen var ikke hjemme. Du nåede ham jo på gården din slubbert, og så faldt hammeren.

Det var de første klø, jeg fik, men de blev ingenlunde de sidste. Senere fik jeg at vide, at degnen virkelig rensede stueure for folk.

Jeg beklagede mig hjemme over at jeg fik klø, og min moder, der var tante til konen, kom og bad om at jeg blev fri for klø. Dette lovede hun, men det kunne ikke forhindres, hun havde det ikke for godt selv.

Når manden kom hjem, gerne hen ad de små timer, skulle der stå en parat og spænde fra. Jeg var ti år og havde ondt ved at spænde de store heste fra og få vognen ind.

Engang var jeg faldet i søvn, og hørte ikke nådigherren komme, han for ind og vækkede mig med et par knaldende lussinger.

Jeg havde ikke godt af de klø jeg fik.

Jeg blev hård, og en gang den gamle igen var i gang med hans yndlings beskæftigelse, sagde jeg, når du ikke kan slå bedre, skal du hellere holde op.

Og til sidst kunne han ikke få mig til at græde og det ærgede ham.

Det første halve år jeg var der, led jeg meget af hjemve. Jeg havde en svær lungebetændelse i begge lunger.

En broder til konen omkom 19 år gammel. Han havde været til legestue i Enslev, blev beruset som det den gang var skik. Han tog fejl af byen, da han skulle hjem, kom ud i mosen, faldt i åen, men kom op på den anden side, hvor han frøs ihjel.

Manden drak det hele op, blev værtshusholder i Mariager, hvor han drak sig ihjel. Der var mange tragedier der på egnen den gang som følge af druk.

Jeg lånte engang et par skøjter. Da jeg havde fået dem på og skulle til at prøve, faldt jeg bagover og slog hovedet så hårdt i isen, at jeg fik hjernerystelse. Der gik mange år før jeg prøvede igen, og jeg nåede ikke engang at blive en mådelig skøjteløber.

Drengene i Enslev var gode slagsbrødre, vi brugte knojern, det var et stort fremskridt, så var sagen afgjort på den halve tid. Da tid også var penge i brændevinens tidsalder, er det umiddelbart indlysende, at det var et fremskridt.

Førhen var den metode karlene anvendte, at de slog hinanden i gulvet. Det tog mere tid og kostede mere arbejde.

Ved særlige højtidelige slagsmål brugte vi heste. Der var knojernene ikke så godt anvendelige, der var kæppe bedre.

Så kom jeg til Nebstrup og var i en plads der i to år. Det var flinke folk, men et dårligt madsted, stort andet er der ikke at melde derfra.

En episode, der har tilknytning til den dårlige mad, skal dog nævnes. En husmand, Per Bjerre der var berygtet for sit vittige hoved og skarpe tunge, havde særligt udset mig som offer.

Ved en lejlighed måtte jeg holde for. Sikke kinder du har, man kan rigtigt se, at du lever godt, de er snart lige så tykke som mine.

Det tog altid kegler, men det morede ikke mig.

Jeg spekulerede på, hvordan jeg skulle få lukket munden på ham. Jeg fandt på hvordan, men jeg gemte det, til der var mange der kunne få glæde af det.

Det skete ved fastelavnsgildet, jeg fyrede kanonen af. Jeg husker ikke selve indholdet af den, men godt derom vidnede det hyl, der blev. Per blev dybest set selv til grin og jeg blev helt fri for hans vittigheder.

Engang var Per Bjerre i Randers, og en mand ville have Per til bedste. Per fandt sig en tid i hans morskab. Da han fandt, at nu kunne det være nok, faldt han ind, ”A tøkkes a sko ken da, er do it Lastajses son?” Så var han slået ud.

Så kom jeg til at tjene hos sognefogeden Anton Rasmussen. Der var jeg også i to år. Det var en særdeles god madplads, men en meget krævende plads.

Markerne var på tre forskellige steder og for at klare det, måtte jeg løbe hele tiden. Det første år jeg var der, blev jeg konfirmeret og fik en hel time fri til at gå hjem og skifte tøj.

Dette efterår, når kreaturerne gik løs, havde jeg det bedst og havde tid til mange ting. Jeg gravede i højene, og det kan ses endnu, men jeg fandt ikke noget, der var fint. Jeg gravede huler ind i bakkerne så store, at det var underligt, at jeg ikke begravede mig selv.

Jeg flettede sivhatte og piskesnor, lavede pibefløjter og flitsbuer, og handlede med mine forbindelser.

Jeg havde mange jern i ilden og var aldrig ledig.

Jeg lavede store blus i heden, der havde karakter af ildebrand, men det forbød sognefogeden mig så, så jeg måtte nøjes med almindelige blus. Jeg var vistnok ikke noget engle barn der.

Det vidner derom, når jeg blev klappet på den venstre. Jeg var følsom måske endda overfølsom, når jeg blev uretfærdigt behandlet.

En tjenestedreng på den tid var alles hund, den lektie havde jeg nemt ved. Jeg var skåret godt for tungebåndet og det gjorde ikke stillingen bedre.

Jeg var klar over, at landarbejder ville jeg under ingen omstændigheder være, og hvad andet stod der en fattig tjenestedreng åben.

Det første jeg tænkte på var at komme til søs. Da jeg omtalte det hjemme, sagde mor, så får jeg aldrig en rolig time mere, så længe jeg lever.

Så tænkte jeg på at lære et håndværk, skomager eller murer. Når jeg omtalte det hjemme, fik jeg altid det svar, hvor vil du få penge fra.

Det var rigtigt nok, der var ingen der kunne eller ville hjælpe os, og mine forældre kunne absolut ikke hjælpe mig.

Så kom der en karl til at tjene hos sognefogeden. Han havde været i urmagerlære i 3 måneder, så rejste han fra lærerpladsen, da han mente, at han havde lært nok.

Han var en stor begavelse til alt men havde ikke lyst til noget ret længe ad gangen.

Han lavede ure i sin fritid, og det gik jeg og så på. Så det varede ikke længe, før jeg hjalp ham med et og andet, og han erklærede, at jeg havde særdeles gode anlæg for urmageri.

Det fik nu være, hvad det var, men en ting var bombesikker, jeg vilde være urmager. Men fra at ville være en ting og til at kunne, kan der være langt, og for mig blev det både langt og trangt.

Den samme fik også i en anden henseende en betydning for mig.

Som allerede antydte var slavesindet stadig fremherskende i menneskene, og en dag, det var den 24 august 1880, var jeg blevet straffet, og som jeg syntes med uret. Jeg lå på siden af en bakke og græd og tænkte på hævn. Men så kom jeg til at tænke på mine gamle forældre og på, hvilken sorg og skam jeg ville volde dem, om jeg udførte det, jeg tænkte på.

Så på en gang tog jeg en beslutning. Jeg ville ikke volde dem sorg og skam, men glæde, og jeg ville bestræbe mig på at blive et godt menneske.

Og jeg sprang op og rakte tre fingre mod himlen og svor, at jeg ville blive et godt menneske, og at jeg måtte blive forbandet, hvis jeg brød med det løfte.

Jeg tog en tøjrepæl og bankede den ind i bakken, så den blev helt usynlig, og jeg lovede at den 24. august kl. 3 eftermiddag skulle mindes for noget andet fra den dag og stedet der, skulle være helligt for mig.

Jeg gik derfra, og som jeg syntes, som et andet menneske. Jeg har to gange siden glemt min fødselsdag, men jeg har aldrig glemt den 24. august.

Der er ikke noget i min tilværelse, der har haft så varig betydning som dette løfte. Men beslutningen om at blive urmager var nu uigenkaldelig.

Men jo mere jeg søgte at gøre forældrene og familien begribeligt, at der var andre livsmuligheder end at være landarbejder, jo mere overbeviste blev de om, at jeg var en vindbøjt, der var bestemt til at gå til i tilværelsen. Fra deres snævre horisont var der ingen andre muligheder for en fattig dreng, end at blive landarbejder.

Jeg forsikrede dem, at de aldrig skulle få skam af mig, men jeg talte for døve ører. De blev tudet ørene fulde fra anden side, at jeg var vindbøjt, der ville gå til grunde før eller senere.

Da jeg var 16 år fik jeg plads i Kastbjerg som tredjekarl. Jeg løb af pladsen, men blev tvunget tilbage og måtte blive der året ud.

Men så sagde jeg stop, jeg tog nu min skæbne i min egen hånd. Men fader kunne have tvunget mig til at tage plads endnu et år, men han gav tabt.

På mit arbejde var der aldrig klaget, tværtimod.

Nu tog jeg arbejde på cementfabrikken i landsbyen Assens ved Mariager. Det var et modbydeligt arbejde særligt om vinteren, men jeg tjente langt mere end ved landbruget, og jeg sparede på alt kost og fornødenheder, og begyndte at lægge penge til side.

Fra april til november var jeg på Revsbæk teglværk hos en mand, der i mange år havde arbejdet hos min fader.

Til november havde jeg samlet 244 kr. men det var der ingen der vidste.

Jeg kom ikke meget hjem, og slet ikke til familien. Jeg havde i løbet af efteråret fået en læreplads i Hadsund hos en urmager Carl Jørgensen. Jeg skulle stå tre år i lære, give 100 kr. når jeg begyndte og 100 kr. igen efter to år og jeg skulle sørge for kost mig selv.

Jeg vidste godt, at det ville være mig umuligt at skaffe 100 kr. om to år, men jeg regnede med, at når de første to år var gået, ville han ikke af med mig, selvom jeg ikke kunne betale.

Så begyndte kapløbet med sulten. De 144 kr. skulle slå til længst muligt, og jeg regnede med at kunne tjene noget ved fusk arbejde i min fritid.

Så gik der godt 3 måneder, jeg ikke ligefrem sultede, men rigtigt mæt var jeg aldrig. Jeg fik kun lidt brød med lidt fedt på og en gang imellem en flaske øl. Jeg blev kendeligt mager, og når jeg kom hjem, var det stående spørgsmål, er du syg, du ser så dårlig ud. Det hidrørte dog også fra, at jeg sad inde. At jeg selv ordnede madspørgsmålet vidste de ikke.

En dag i februar kom mesters kone op på mit værelse, medens jeg sad og spiste til middag (fedtebrød) og bad om lov til at se mit madskab. Det var let at overse, hvad der var. Får du ikke andet end fedtebrød? Nej.

Så kaldte hun på mester, og jeg måtte forklare, hvordan stillingen var. Og så lavede vi en ny akkord. Jeg skulle så stå i lære i fire år og have kost. De 100 kr. om to år blev ikke omtalt. Jeg var himmelglad ved den ordning og nu syntes jeg, at alt tegnede godt.

Mester og frue var begge i 50 års alderen og havde ingen børn. De tog sig kærligt af mig, og jeg der ikke havde mødt meget venlighed udenfor hjemmet, søgte at gøre mig værdig til deres godhed. Jeg ikke alene arbejdede den tid jeg skulle, men al den tid, jeg kunne få lov til. Sådan gik tiden til hen til juli måned.

Så en dag kom politiet og lukkede forretningen, og mester blev erklæret konkurs. Det var et tordenskrald for mig. Mester trøstede mig med, at han snart kom i gang igen et andet sted, og at han nok skulle lære mig færdig. Men han kom aldrig i gang mere, men kom til at arbejde som svend i Randers.

Så stod jeg igen på bar bund. Jeg forsøgte at komme i lære igen, men det der forlangtes, lå langt over mine økonomiske evner.

Jeg kom så til at skære tørv, og boede hjemme. Far og mor tiggede mig om at tage plads som karl og opgive urmageriet, men jeg var fast besluttet på at blive urmager.

Familien var på nakken af mig ved enhver lejlighed, jeg var nu familiens sorte får, og det pressede mig. Jeg kunne ikke holde til dette pres og besluttede at rejse fra egnen.

Jeg rejste til Nykøbing F. Jeg var fast besluttet på at bryde mig en vej frem og vise, at jeg ikke var vindbøjtlet, som de alle troede.

Jeg fik arbejde som murerarbejdsmand på en sukkerfabrik, der var under opførelse. Der var jeg til hen ad jul, da frosten standsede arbejdet.

Så rejste jeg hjem og kom i lære hos urmager Mathiasen i Norup. Han blev udlært, da jeg kom i lære, og han nedsatte sig som mester i sin fødeby. Det var jo ren

medlidenhed og venskab, at han hjalp mig. Han havde ikke mere, end han selv kunne overkomme.

Jeg var så hos ham til april. Jeg betalte kosten hos ham og sådan gik 4 vintre og noget af sommeren 1887, da jeg skulle ind som soldat. Og på den måde, og ved at arbejde i min fritid på min uddannelse, fik jeg omsider lært, så jeg var vis på at kunne klare mig.

To måneder var jeg hos min søster Ane og svoger Jakob Nielsen i Overfussing, og lavede ure på egnen. Det var endelig mit første selvstændige arbejde, og det var vistnok det, der var årsag til, at jeg senere sammen med Mathiasen kom til at arbejde på den måde.

Jeg arbejdede om sommeren mest i Nykøbing F. og boede hos en hesteslagter Hansen. Der var jeg i flere perioder i alt 14 måneder, og havde et godt hjem der. Jeg forsøgte engang at komme i lære i Nykøbing F, men det mislykkedes, og så opgav jeg at komme i lære på almindelig måde.

Nogle urmagersvende, jeg var blevet kendt med, rådede mig meget bestemt fra at blive urmager. Det var et dårligt fag både for mester og svende. Det var ubehagelige oplysninger, jeg fik om urmageriet, men dem kendte jeg ikke, da jeg besluttede at blive urmager. Men at opgive faldt mig aldrig ind. Den triumf skulle familien aldrig få.

Her nogle oplysninger fra min færd fra jeg måtte opgive og til jeg kom til at rejse sammen med Mathiasen.

Jeg kom til at sejle på dampskibet, et mindre skib med 15 mands besætning, deraf tre fyrbødere, der gik i fast fart mellem Newcastle i England og Nykøbing F. med flæsk, smør og æg samt levende kreaturer, over kul og stykgods. En tur på 14 dage. Det var en ny båd, tre måneder gammel, da jeg kom ombord. Den havde forskellige børnesygdomme, der voldte os i maskinen en del besvær. Krumtapperne løb varme og måtte tit skylles ud, og det blev de ved med i de 5,5 måned jeg var ombord.

Engang i Nordsøen i dårligt vejr måtte en af tapperne skylles ud. Imens lå kassen og rullede i søen uden styring. En anden gang i storm fik kedlen en læk i røgkammeret bag det ene fyr. Den udviklede sig hurtigt og truede med at slukke fyret, da strålen gik der ind. Der blev holdt råd med kaptajnen om at tage trykket af kedlen, for at komme ind og stemme hullet til, men kaptajnen turde ikke løbe den risiko. Og vi fortsatte så i håb om, at vejret skulle bedres. Men det skete ikke, og så kom det tidspunkt, da vi ikke kunne køre længere. Der måtte gøres noget.

Det blev så bestemt, at vi skulle prøve at komme ind i røgkammeret, der var fælles for begge fyr, og stemme hullet til. Jeg havde været der i tre måneder, og anså det for

at være umuligt. Fyrmesteren der var stor og tyk skulle prøve først, så fyrpasseren, og derefter mig. Der regnedes med at vi kunne være der tre minutter ad gangen. Fyret blev så slukket i det ene fyr, en stålplade blev sat ind for at forhindre, at strålen skoldede den, der skulle ind. Så blev der rigget til med våde ting især om benene, og en mand stod og sprøjtede koldt vand på den, der var derinde. Fyrmester kom, til stor forundring for os alle, derind og var der i fem minutter. Han fik skoldet den ene hånd, så han ikke kunne være med mere, men han nåede at få formindsket strålen, og den fik en mere bekvem retning. Fyrpasseren var inde tre gange og jeg to gange, så var lækken så vidt udbedret, at vi kom over. Og vi fik så helt tætnet, mens vi lå i England.

Engang spang en pakning i vandpumpen. Da måtte vi standse rakken, mens der blev sat en anden pakning i. Men det var godt vejr og i Kattegat, så der var ingen fare.

Orrik var en vanskelig båd at fyre i, der var to fyr 3,5 alen lang 1,25 bred og spændingen kunne holdes med meget tynde fyr, tre skovle kul i hvert fyr og de skulle spredes over hele fyret. Og det skulle der øvelse til. Kullene skulle være slået i små stykker, og der måtte derfor fyres med fire minutters mellemrum.

Orrik var en slingrekasse, der lå og rullede på søerne. Den fik da også påsat slingrekøle, men først efter at jeg var gået fra bord.

Min første tur over står levende i min erindring. Fra vi rundede Skagen, og til vi stak næsen ind i Tyme fjordens munding, var jeg søsyg. Og hvad det vil sige at arbejde hårdt i 40 graders varme, skal man have prøvet, for at kunne forstå.

Jeg drak en halv liter vand, hver gang jeg fyrede, og kastede det op igen hver gang. Sådan gik omtrent to døgn, så bad mester mig om at gå til køjs og lade kammeraterne dele min tørn. Det nægtede jeg, jeg skal nok klare min tørn selv. Det imponerede ham, og derved kom jeg til at stå højt i hans omdømme.

Mester var ellers en brutal person der pryglede sine fyrbødere, derfor skiftede han også hver måned og enkelte gange hver 14. dag. Jeg troede, at der engang var en fyrbøder der pryglede ham, men de holdt tæt begge to.

Vi fortsatte så et døgn til og nåede så over. Jeg havde vagt, da vi nåede indsejlingen og den to mil lange sejlads op til Newcastle.

Mester tilbød mig, at en af de andre kunne tage min plads, så jeg kunne få set de imponerende billeder af virksomheder langs hele fjorden op til byen. Det sagde jeg ikke nej tak til.

Mit ansigt var et eneste sår, huden havde ikke holdt til den behandling. Jeg kunne ikke vaske mig, og blod og kulstøv var indgået i en inderlig forbindelse. Så jeg kunne ikke komme op i byen men måtte nøjes med at luske rundt i nærheden af skibet.

Hen og hjem tog i magsvejr tre døgn i hver retning, men vi holdt kun tiden over en gang.

To gange var vi fire, en gang fem et halvt døgn alene hjemmefra og over. Jeg oplevede en ankomst, men det havde jeg også inderlig ønsket. Storme havde vi flere af, men det er der intet spændende ved.

Det var om efteråret på en tur over, vi var tolv timers sejlads fra Skagen, da kassen gjorde sig ud til bens og selv ville bestemme kursen. Vi drejede så næsen hjemad og kom i læ bag Skagen, hvor vi lå og drev for begge ankre. Vi måtte lette flere gange, for igen at komme i læ, og sandet føg ud til os, så der var tilsidst et tykt lag på dækket.

I løbet af dag og nat kom der efterhånden over tredive både og lagde sig i læ, og flere af dem havde været længere ude end os. To både med tømmer og dæklast mistede denne. En alvorlig oplevelse.

Vi lå på tredje døgn i storm på hjemturen uden at kunne navigere. Vi mente at have kurs mod Hanstholm, da vi fik landkending. Lindesnæs, sydspidsen af Norge. Det var så stor afdrift, at det vakte forundring.

Jeg var på vej til afløsning. Da kom mester og sagde, jeg troede det var glemt. Nej, lussingen brænder endnu. De bliver straffet for rømning.

Selv med den mulighed går jeg alligevel. Læren var den, at jeg vidste, at jeg i mit eget omdømme ville synke ned til nul, hvis jeg blev ombord.

Jeg gik til politistationen og opgav adresse, hvis der kom en anmeldelse for rømning. Der kom ingen, og nogle dage efter gik jeg op på selskabets kontor for at få min søfarts bog. Jeg fik den og tilgodehavende hyre.

At sejle med levende kreaturer var et modbydeligt dyrplageri. Der døde altid nogle, sommetider mange, en gang omtrent dem alle.

Når et kreatur var død, blev der sat et reb om halsen, dampspillet sat i gang, dyret svinget ud over lønningen, rebet smidt over, og så var begravelsen besørget.

Den fremgangsmåde forlangte assurancen, for at mandskabet ikke skulle fristes til at hjælpe et dyr af med livet og bag efter delikatere sig med stegen.

Jeg fulgte Orriks skæbne, til den for sidste gang lagde sig til hvile i nærheden af Helgoland. Engang blev den påsejlet på Elben og sank, men blev bjerget igen. Engang strandede den på Island, der gik ingen mennesker tabt ved dens forlis.

Der var noget fra den tid, der gjorde varigt indtryk på mig.

Medens vi lå på bedding i England, tog en matros mig med ud til kulminerne ved Newcastle for at se, hvordan der så ud.

Minearbejdernes boligforhold var det, der gjorde varigt indtryk på mig. Så usselt havde jeg ikke tænkt mig, at mennesker boede i et civiliseret land. Det var lave rækkehuse med fælles indgang for to familier, fælles køkken, og et rum med et vindue til hver. I et hjørne af rummet var der soveplads for hele familien, men ingen sengeplads i vor forstand. Nogle beskidte pjalter var det hele, om gulvene var sten eller ler eller jord kunne vi ikke se for snavs. Alt var tilrøget, ingen haver, kun lidt køkkenhave og her ingen blomster.

Menneskene lignede omgivelserne. Det var ikke bare et enkelt sted det så sådan ud. Vi gik rundt i flere timer, og alt det samme billede. Ingen skolegang, ingen oplysning, derfor sådanne livsvilkår.

Jeg tog derfra med en følelse af had mod et land, der bød den arbejdende klasse sådanne kår.

Jeg var slagterkarl i fire måneder hos slagter Schmidt på Sølvtorvet i København. Jeg skulle passe hestene og køre mellem hans to forretninger, en i Klareboderne og slagteren på Vesterbrogade 190, og det skulle gå som lyn og torden, altid enspænder. Jeg havde aldrig kørt andet end en arbejdsvogn. Schmidt var med på min første tur ind til Klareboderne. Inde i disse smalle gader ramlede jeg sammen med et andet køretøj. Det gik ikke af i stilhed. Schmidt rasede, du sagde du kunne køre, du har aldrig haft fat i en tømme før i dag. Tag den bare med ro, jeg har lært det, der er vanskeligere end at køre her, og det skal jeg nok også få lært. Og det fik jeg.

Om søndagen kørte jeg for familien, i skoven og andre steder, engang var jeg kørende for Schmidt til travløb i Emdrup. Jeg fik besked på at holde et sted, hvor Schmidt vidste, det var forbudt at holde. Du bliver holdende her, selv om politiet kommer og jager dig væk. Der gik da heller ikke længe, før en betjent kom og i en højtidelig tone sagde, at her måtte jeg ikke holde. Jeg meddelte ham Schmidts ordre.

Han gjorde nu mine at flytte køretøjet, men nu kom Schmidt farende rød i kammen, kan De lade mit køretøj stå, hvor jeg vil have det. Der blev stort opløb. Det var det Schmidt ønskede for at komme til at optræde. Køretøjet blev holdende der, til løbet var forbi. Det blev Schmidt en dyr historie, men han havde penge nok. Schmidt døde tre år efter, vistnok 45 år gammel. Forretningen lever endnu i hans navn 60 år efter. Der er meget at berette fra pladsen, men det er der ikke plads til. Jeg havde i alt fri to timer i de fire måneder jeg var der.

Derfra kom jeg på høstarbejde i Rødovre hos en gårdmand Lejborn. Jeg gik hen på Halmtorvet, nuværende rådhusplads, og fæstede mig for en måned som høstkarl. Kan du bruge letøj? Ja. Så fulgte jeg med ham hjem.

Om eftermiddagen skulle vi meje rug, og jeg kunne ikke følge med de andre. To timer efter kom Lejborn ud i marken og så, at jeg ikke kunne følge med. Han ville jage mig bort straks, men sønnen bad for mig. Hvis han gør lignende fremskridt, som han har gjort i de to timer, så kan han følge med i morgen. Lejborn brummede og gav sig til at slæbe sammen.

Næste dag kunne jeg følge med. Jeg blev der den måned, jeg var fæstet, og da jeg rejste var vi venner.

Det var ualmindeligt flinke mennesker.

Der var engang gjort forsøg på at myrde Lejborn og hans kone. Banditten ville dræbe med en økse. De lå i en himmelseng, og det reddede dem. Banditten huggede øksen i himlen over sengen, og inden han kunne hugge igen, var Lejborn ude af sengen.

Og nu begyndte en kamp på liv og død, der varede over en time. Og Lejborn var nok bukket under, hvis hans kone ikke havde været der. Hun hjalp, så godt hun kunne. De kæmpede nøgne. Til sidst blev banditten overvundet og bundet. Han havde bidt en finger af Lejborn, foruden andre svære skrammer.

De lå endnu i himmelsengen da jeg var der, og jeg så mærket af øksehugget. Og havde Lejborn fået det, var han ikke kommet levende ud af den.

Derefter var jeg på jordarbejde på Københavns befæstning i Ermelunden ved Lyngby. Det havde nær kostet mig livet. Der skulle graves en kanal gennem en bakke. Ingeniørerne havde gravet en tunnel og skakter ned i tunnellen, og på et spor i tunnellen blev tipvognen kørt ind, og jord blev styrtet ned gennem skakterne ned i vognen.

Lokomotivet holdt udenfor og var forbundet med en lang kæde til vognene. Jeg var inde i tunnellen og skulle give et fløjtesignal, når en vogn var læsset og en anden skulle hen under skakten.

Ved en misforståelse blev der kørt frem i utide, og jeg kom i klemme mellem vogn og tunnelrøret. Jeg blev straks bevidstløs, og det blev hurtigt opdaget, at der var noget galt. Jeg blev slæbt ud og lagt på grønsværen og kom til bevidsthed.

Jeg blev bragt til Lyngby, hvor jeg boede. Jeg lå hjælpeløs i 14 dage og måtte mades som et barn, da jeg ikke kunne bruge armene. Jeg havde men af dette uheld i flere år efter.

En ubehagelig travetur.

Mellem Nykøbing og Nakskov, 54 km. En nat først i oktober.

Jeg har lavet arbejde på Nakskov sukkerfabrik som fyrbøder og skulle begynde næste dag. Jeg havde ingen penge og tøj, derfor med fodposten.

Kort efter starten blev det regnvejr, og det blev ved hele natten, og det var bidende koldt.

Jeg nåede Stokkemarke kro, 15 km. fra Nakskov, gennemblødt, træt og sulten. Jeg tænkte ikke på at komme ind på kroen, nej så højt gik min stræben ikke. Jeg prøvede at gøre mig gode venner med en halmstak. Jeg borede mig ned i noget løst halm ved siden af en stak, men det var alt for koldt, så jeg turde ikke tage en blund. Så jeg fortsatte til Nakskov, som jeg nåede før det blev lyst.

Jeg gik ind på fabrikken for at melde mig. Men ak rædsel, jeg lignede et byg-avne bundt, det var byg-avner, jeg havde boret mig ned i. Da tøjet var vådt, var tilnærmelsen til halmstakken lykkedes over alt forventning.

Jeg vakte stor opsigt, men det smigrede mig ikke.

Jeg var fyrbøder der i to perioder, og gik på session der, og blev taget til marinen.

Jeg fik indkaldelse til at møde i København 20. april, men fik lungebetændelse og måtte tage udsættelse til 20. august 1887.

Jeg var også medtil at bygge jernbanen fra Nykøbing F. til Gedser. I den periode oplevede jeg mange behagelige og ubehagelige ting, mest af de sidste.

Jeg meldte mig på Holmen den 20. august. Jeg vil ikke påstå, at jeg var vildt begejstret, men jeg agtede at gøre min pligt. Begyndelsen var da også lovende, men slutningen svarede ikke til begyndelsen.

Der blev lovet, at de flinkeste skulle komme med Valkyrien på Middelhavstogt. Jeg anstrengte mig for at komme med, og jeg tør påstå, at jeg lå i toppen. Men det var kun en narresut, hvem der skulle med var bestemt i forvejen.

Jeg blev udtaget til hovedvagten, hvor jeg gik vagt hvert døgn i 7 måneder, dog med undtagelse af den tid, jeg tilbragte i spjældet, men det kommer jeg senere til.

Nogle dage før jeg begyndte på hovedvagten, var jeg lanternevagt ombord. Der skulle jeg passe på nogle lanterner, og hvis nogen skulle bruge en, skulle han melde det til vagten.

Under min vagt kom skibssergenten og tog en lanterne uden at meddele det til vagten. Jeg troede, det var en fælde og råbte, hvor skal De hen med den? Han blev synligt irriteret og gav mig lanternen og bød mig følge efter ham. Han løb op på dækket, jeg var lige bag efter, og da jeg var i passende højde gav han mig en knaldende lussing. Jeg faldt og tabte lanternen.

Jeg erklærede straks, at jeg meldte ham. Han forlangte mit nummer (det var 888, altså nemt at huske, og han glemte det heller ikke) og sagde, at så meldte han mig for opsætsighed.

Jeg rådførte mig med mine kammerater, og de rådede mig til ikke at melde ham. Han glemte ikke mit nummer, det fik jeg snart bevis for.

Den første dag, jeg var på hovedvagten, var det usædvanligt dårlig vejr, storm og regn. Jeg fik bagbordsvagten, for øvrigt den bedste på hovedvagten.

Under hele soldatertiden havde jeg set vagter, der sidder nede bag ved kanonerne, sådan anbragte jeg mig nu. Jeg så vagtchefen komme op på båden og gå hen mod mig. Nu skulle jeg have rejst mig og skuldret gevær, men jeg blev siddende.

Så brølede han, sover De skibsvagt.

Nej svarede jeg, men blev siddende.

Nu blev han gal, hvad der er let at forstå. Jo gu sover De, brølede han. Skibsvagtens plads er oppe foran kanonerne.

Jeg protesterede mod at have sovet og mod at blive jaget op foran kanonerne. Det er ikke vejr at jage en hund derop i, langt mindre et menneske.

Det var en dumhed. Da jeg blev afløst blev jeg sendt om bord med rapport.

Brandvagts officeren kaldte mig ind på sit kontor og foreslog mig gå ind og bede om forladelse, for at have sovet.

Jeg har ikke sovet, og jeg beder ikke om forladelse for, hvad jeg ikke har gjort.

Jeg afleverede så rapporten til chefen om bord, og han læste den, mens jeg stod og ventede.

Nå, det må jeg nok sige, at sove på sin første vagt, og være grov ligetil, det har jeg ikke oplevet før.

Jeg har ikke sovet.

Der står i rapporten De har sovet. De kan vælge mellem to ting, de kan indrømme at have sovet, så straffer jeg Dem, eller De kan nægte, så har jeg ikke mere med sagen at gøre, så går den til krigsret.

Jeg har ikke sovet.

Træd af.

Så var jeg straffegast og undergivet skibssergentens venlige bevågenhed, og han huskede mig. Det betød arbejde, arbejde når de andre havde fri, og ingen landlov. Nu gik der seks uger på den måde, så kom jeg i krigsret. Jeg kom i forhør, men nægtede at have sovet. Så kom vagtchefen ind og fastholdt rapportens rigtighed. Jeg kom igen ind og samme resultat.

Så sagde auditøren, den tiltalte bestrider rapportens rigtighed, punkt et vil han være at sætte i arrest til næste krigsret.

Så blev jeg under politiledsagelse bragt om bord.

Hvad sker der nu spurgte jeg betjenten.

Der sker sandsynligvis det, at De kommer til at sidde i arresten i en eller to måneder til næste krigsret. Hvorfor indrømmede De ikke at have sovet? De får den samme straf alligevel for den anden forseelse.

Vil De indrømme noget, De ikke har gjort, spurgte jeg.

Det vil i altfald være det klogeste i et sådan tilfælde.

Hvorfor mon punkt to ikke blev berørt?

Det kommer først, når punkt et er behandlet færdig.

Nå sådan.

Ja, de har noget at glæde dem til, de kommer nok til at holde jul i arresten.

Jeg kom ikke i arrest en eneste dag, og efter en måned var der igen krigsret og samme resultat, med punkt et.

Auditøren erklærede da, at jeg ikke kunne straffes for punkt et i rapporten, når jeg benægtede dens rigtighed. Så blev punkt to læst op, og auditøren spurgte, om jeg indrømmede dens rigtighed. Ja den er rigtig. Fem minutter efter faldt dommen, to gange fire dage, mørk arrest på indskrænket kost.

Da straffen var afsonet skulle jeg igen føres om bord under politiledsagelse, og nu havde de kære venner regnet ud, at jeg skulle ydmyges. Ja, nu skal De ind hos vagtchefen og takke for nådig straf.

Nej De kan tro nej, tror De virkelig, at jeg vil ydmyge mig, så skal De komme til at tro om igen.

Lav nu ikke flere dumheder, jeg synes de har lavet nok.

Jeg måtte med ind på kontoret og betjenten meldte, det er 888, der nu kommer for at takke for nådig straf.

Nej, jeg er ført her ind, og jeg har absolut ikke noget at takke for her, tværtimod.

Ja det bliver værst for Dem, erklærede vagtchefen, Træd af.

De er et fjols, erklærede betjenten, da vi gik om bord.

Tak i lige måde, hvis De i mit sted ville takke for nådig straf.

Jeg hørte intet siden denne sags betræffende.

I øvrigt har jeg aldrig hørt, at andre var opfordret til at takke for nådig straf, det er en gammel bestemmelse, der ikke bruges mere.

Det lykkedes mig to gange til at blive fundet værdig til ophold hos plejefader, men jeg erindrer ikke, jeg fik anden udmærkelse for mine fortjenester i fædrelandets tjeneste.

Det lykkedes mig at få skibssergenten raflet foran paraden, men det er en lang historie, og endnu dette kære væsen uvedrørende.

Da vi skulle permittere 20. maj 1888 og stod opstillet på dækket af linjeskibet Sjælland, og i civilt tøj, skridtede han fronten af og stansede ud for mig. Han spurgte, hvad er De i det civile liv? Hvad rager det Dem, røg det ud af munden, han drejede rundt og forsvandt hen agter.

Nu faldt hele flokken over mig, hvor kunne det falde dig ind, nu bliver du straffet og kommer ikke med hjem.

Jeg var klar over brøleren og fik aftalt med en, der skulle hjem samme sted som jeg, om at finde på en passende historie, hvorfor jeg ikke kom hjem.

Nu kom den officer der skulle føre os i land. Endnu var der ikke sket noget, men vi regnede alle med, at jeg ville blive tilbageholdt i bomvagten. Heller ikke der skete der noget, men jeg var ikke rolig før vi nåede ind i byen.

Da sendte jeg min plageånd en venlig tanke.

Da jeg var permitteret tog jeg en tur hjem.

Jeg var lovet arbejde hos en urmager på Vesterbrogade, og skulle begynde der tredje pinsedag .

En gartner Poulsen, jeg havde ligget sammen med, havde fået arbejde i et gartneri og skulle begynde der samme dag.

Men der kom en mand i vejen med en slæde, som man siger og dette var urmageren Mathiasen. Da han hørte, at jeg havde fået arbejde i København udbrød han, var det bare mig.

Han var led og ked af stillingen, og havde længe tænkt på at flytte sine teltpæle.

Tag med, du kan sagtens få arbejde i København.

Enden blev, at han bestemte sig til at tage med, men han kunne ikke blive færdig så hurtigt. Men når jeg hjalp ham, kunne han blive færdig, så vi kunne være i København om torsdagen i stedet for tirsdag, men Poulsen og jeg mente, at det gik nok.

Men resultatet blev, at da vi meldte os, var pladserne optaget for os begge.

Der var verdensudstilling 1888 i København, og alt hvad der kunne krybe eller gå, var strømmet til København. Og alle jeg blev bekendt med søgte dagligt om arbejde, og mange tillod sig at arbejde for hvad som helst.

Det var en stor skuffelse for mig. Jeg havde glædet mig til at komme til at prøve kræfter med andre i faget. Der var tre svende og to lærlinge på det værksted, hvor jeg var lovet arbejde.

Jeg blev budt 6 kr. ugentligt et andet sted, på egen kost og logi, men jeg sagde nej tak. At værelset kostede 3,50 ugentligt, før 2 kr. Men det blev skruet op som andet, kun ikke lønnen for arbejde.

Jeg kunne måske have fået andet arbejde, men jeg havde bestemt, at jeg for eftertiden kun ville arbejde som urmager.

Det kan nu vist være passende at præsentere min ven Mathiasen. Han var i flere henseender min modsætning, han var et var ældre, rigt udstyret fra naturens hånd, som barn nærmest vidunderbarn, og der spåedes ham en stor fremtid.

Vor fælles læremester udtalte, at han aldrig havde kendt nogen, der kunne arbejde som han. Han var høj og meget velskabt, vittig og afholdt af alle, han kom i berøring med, godgørende grænsende til dumhed. Han kunne give sin sidste øre bort og selv stå og mangle.

Men han havde en stor fejl, han var uden energi, han kunne skille et ur ad og så lade det ligge hele ugen uden at gøre det færdig. Han gik da også tilsidst fra faget og blev afholdsvært. Fra 20 års alderen gik han i stå og udviklede sig ikke mere, men levede på den viden og kunnen, han da sad inde med.

Han blev gift, fik en energisk kone, blev velhavende. Konen døde, Mathiasen mistede alt og døde fattig i 75 års alderen. Jeg har meget at takke Mathiasen for, han var en uegennyttig ven.

Gartner Poulsen var lærersøn fra Randers egnen. Vi var kommet ind i en familie fra hver sin side, men bindemidlet var, at vi havde ligget sammen som soldat, og at han, ligesom jeg, havde været mørkelagt i to gang fire dage, men han for virkelig at have sovet på den vagt, hvor jeg erhvervede lussinger. Han blev senere stor gartner i Esbjerg.

Dette trekløver gik nu og søgte arbejde og gik og besøgte udstillingen. Vi boede på et værelse i Børsgade.

Moster blev efterhånden syg, og vi måtte tænke på lægehjælp. Vi besluttede så at gå på valsen. Da vi nåede den første kro mellem Roskilde og Ringsted, foreslog jeg, at Mathiasen og jeg skulle prøve at gå rundt og tage bestilling på at lave ure, hver på sin side af landsbyen. Og Poulsen ville prøve at beskære træer, klippe arrene af landboeren, som han udtrykte sig.

Vi skulle så mødes om aftenen i Overdrevskroen ad Ringsted til. Da vi mødtes, havde Mathiasen og jeg arbejde til flere dage, Poulsen havde intet fået og fortsatte næste dag og fik arbejde i Korsør.

Jeg tog til København efter vort habengut og købte, hvad der var fornødent for vor geskæft, og så begyndte karrusellen, og vi tjente penge som skidt.

En dag under 10 kr. var temmelig mislykket, og så fik vi det meste af kosten, hvor vi sad og lavede ure.

Det var noget andet, end at sidde på værksted til 8 kr. på egen kost og logi ugentligt, og vi var klar over, at vi aldrig ville prøve på det.

Vi var klar over, at her var lægehjælpen til den syge moster.

Vi boede på Overdrevskroen cirka en måned, og vi havde arbejde nok. Men en dag, jeg var i nærheden af Borup station, følte jeg lyst til at afsøge byen og lægge den ind under vort felt. Jeg kom derved ind hos sognefogeden, hvor der var et par af Estrups gendarmen, og den ene bad om at se mine papirer.

Hvad kommer mine papirer Dem ved? Jeg har lov til at søge arbejde, det tror jeg ikke vedkommer dem.

Han blev duperet, og jeg gik.

Jeg kom dog ikke ret langt op i byen, før han var efter mig og bød mig følge med tilbage.

Folk stimlede sammen og tænkte vel, hvad mon det er for en forbryder, han der har fanget. Gendarmen gjorde nu mine til at optage rapport. Er jeg anholdt, spurte jeg.

Nej. Ja så nægter jeg at svare på deres spørgsmål.

Skal jeg ikke spænde for og køre ham til Ringsted, foreslog sognefogeden.

Det skal blive Dem en dyr køretur, erklærede jeg. Gendarmen nøjedes så med spørge om, hvad jeg hed, og hvor jeg boede.

Her gjorde jeg mig skyldig i en ubegribelig dumhed, jeg opgav falsk navn. Jeg var øjeblikkelig klar over dumheden, men det var et minut for sent. Nu kører jeg til Ringsted for at få et vide, om den geskæft, de driver, er lovlig, erklærede gendarmen.

Det er den ikke erklærede sognefogeden.

Jeg vidste godt, at urmageri var bunden næring i Sorø Amt, men ikke andre steder i Danmark.

Jeg satte så det lange ben foran til kroen og satte Mathiasen ind i situationen og dumheden. Vi blev enige om at vente og se tiden an.

Ventetiden blev ikke lang, en time efter kom gendarmen og en landbetjent kørende og havde en ledig agestol i vognen. Det var ikke svært at regne ud hvem der skulle sidde i den.

Vi skjulte os, og kromanden tog affære.

Hvad er løs spurgte han?

Der er det løs, at De har haft gæster boende en hel måned, og det ved de nok er ulovligt.

Og nu skal jeg køres til Ringsted?

Nej ikke Dem, men deres gæster. Deres gæster er ulovlige, og de får en stor bøde, og kan de ikke betale, må de sidde den af. Så bliver de derefter sendt hjem til hvor de høre hjemme.

Ja de er her ikke i øjeblikket.

De kommer vel?

Jo sandsynligvis.

Politiet sad og ventede til midnat, men ud på aftenen luskede vi bag ud, og tog til København. Kromanden måtte bøde 40 kr. som vi betalte ham.

Vi blev så i København så længe, der var noget i kassen. Det lå ikke for Mathiasens nemme at gemme hen til dårlige tider, og jeg der nu havde lært at helbrede en syg moster tænkte, lad rulle Marie.

Vi begyndte så i Holbæk amt på samme vis som i Sorø amt, men der var ikke det skub i foretagendet, som før. Vi skiftede jævnlige plads, og kom derved til Merløse lidet anende, at jeg der på egnen skulle opleve mit livs store tragedie, og siden blive gift, og komme til at bo der i 25 år.

Hvor kan skæbnen tumle med til os små mennesker. Jeg kom til Merløse kro om eftermiddagen og bad om nogle stykker smørebrød. Kromanden Peter Andersen satte samtidig med maden en flaske brændevin på bordet. De kan godt tage brændevinen med igen, jeg er afholdsmand.

Kromanden var synligt beruset. Sagen var, at mejeriet der ligger lige op ad kroen, var brændt om natten, og nu havde han og andre slukket både brand og tørst.

Ja, der er nok noget andet i vejen med Dem, hvorfor De ikke kan drikke en snaps. Og samtidig gjorde han en talende bevægelse.

Det er vel en frivillig sag, om man vil drikke eller ikke. Efterhånden udviklede mundhuggeriet sig til de høje grader, og jeg var efterhånden indstillet på, at han ville gå til håndgribeligheder. Men så turde han alligevel ikke.

Så ville han se, hvad jeg havde i min taske. De har ikke noget med mine ting at gøre. Jo, jeg har ret til at undersøge, hvad, De har der.

De skal nok komme til at holde deres beskidte fingre fra mine ting.

Smid ham ud, råbte en af brandslukkerne, der også var fuld. Men det turde han ikke prøve på.

Mathiasen og jeg skulle mødes der om aftenen, og det var for sent at tage et andet sted hen, da han kom. Så vi var nødt til at blive og overnatte der. Vi nægtede at ligge der. Vil I ikke ligge der, kan I ryge ad helvede til, erklærede kromanden. Vi blev oppe, og klokken 3,5 bankede vi på kromandens sovekammer vinduer og forlangte mad og kaffe. Ryg ad h..... til med Jer.

Vil De ikke give mad, så får De intet for den fortæring, vi har fået.

Så lukkede han op, og nu var han ædru og mere medgørlig.

Men mindet om denne ubehaglige oplevelse fulgte mig længe.

Nogle år efter, da jeg var kommet til at bo i St. Tåstrup (nabobyen), kom jeg til at spille kort sammen med kromanden. Jeg spurgte da, erindrer De, at De havde et sammenstød med en gæst dagen efter, at mejeriet var brændt?

Ja, det erindrer jeg godt.

Det er mig.

Han var ellers en mand, næverne sad løs på, iøvrigt en respekteret mand. Han blev sognerådsformand, fik underskud i kassen og begik selvmord. Drik var hovedårsagen til denne, som i så mange tragedier dengang.

Nu fortsatte vi til Korsør uden mellemlanding og besøgte Poulsen i to dage. Han var meget forbavset over vor fortjeneste. Men nu havde vi også udvidet geskæften med nødvendige dele til små reparationer, fjedre, glas, visere, nøgler, bøjler m.m. Desuden forhandlede vi urkæder, og nye og brugte ure. Det var ikke lovligt, og vi gik frem med store forsigtighed, og vi undgik at komme galt afsted.

Vi fortsatte tværs over Fyn, det tog 10 dage. Vi spejdede efter en plads hver, vi kunne blive i længere tid, eventuelt blive fastboende. Vi nåede Fredericia en sen dag først i august, og fortsatte ad Kolding til. Det blev regnvejr, og vi indlogerede os på Hejse kro, 5 km. fra Fredericia.

Om det nu var skæbnen eller tilfældet, ved jeg ikke, men jeg blev 1,5 år, og det fik dyb og varig betydning. For at det kan forstås, må personlige forhold mig vedrørende forklares.

Jeg var gennem hele min ungdom stærkt berørt af religiøse spørgsmål, dem tumlede jeg med tidlig og silde. Jeg kunne ikke finde mening i tilværelsen under kirkens synspunkter, på den ene side en kedelig og almægtig gud, og på den anden side en ond og mægtig djævel.

Kirkens dogmer, den treenige gud, bøn og tilgivelse, evig fortabelse, om alt dette rasede der en stormede kamp i min bevidsthed.

Jeg kunne finde oprøret i mit hovede, i det had mod en gud, der lod en verden lide i navnløs elendighed, og til andre tider en nagende angst for, at der var et helvede.

Bøn og tilgivelse. Det var mig uforeneligt, at en forbrydelse kunde sones blot ved at bede.

En tildragelse der gjorde et stærkt indtryk på mig var en sædeligheds forbrydelse i Århus. End missionær skændede en 6 årig pige og mishandlede hende på det frygteligste, for hun døde.

Jeg spurgte en missionsmand, kan denne mand tilgives ved blot at bede. Ja det kan han, og han er nok nærmere gud en De er.

Jeg blev så oprørt over en sådan råhed, og i mine øjne forbryderisk tankegang, at jeg først forvandt det længe efter.

Jeg synes også det i dag, at en sådan tænkning er ødelæggende for menneskers bevidsthed.

Jeg læste meget i bibelen, for at finde en ledetråd, men fandt ingen. Jeg syntes og synes, at vi har fået tankernes evne, for at bruge den til løsning af dette vigtige spørgsmål. Men ad den vej kunne det ikke løses i positiv retning og blind tro kunne jeg ikke leve på.

Jeg gled da efterhånden og efter svære kampe over i den overbevisning, at mennesker var et så ringe fnug i skaberens uhyre værk, at der ikke var mening i at tro, at der var andre vilkår for menneskene end for den øvrige dyreverden.

Vi var formodentlig kun det højeste og mest udviklede trin, og ikke andet eller mere.

Da jeg var 23 år, var spørgsmålet afgjort. Jeg var ude over helvedesfrygten, og håbet om og troen på en kærlig gud var gået tabt.

Jeg var nu fritænker i 25 år af dyb overbevisning. Jeg var fuld af ringeagt og had mod den kristendom og det hykleri, jeg var vidne til. En kristendom i ord, men kun i ord, og hvor handling i kristendommens bud, du skal elske din næste som dig selv, omtrent helt mangler. Og det er prøvestenen for al kristendom.

I denne periode skrev jeg nedenstående vers.

Du håbets slave frygtens træl
du gav dig selv en guddoms glans
skønt kun et fnug i rummets helvede
dit livs atomers dans.

Du efterporer stjerners vej
i verdensrummets tavse dyb
og dog din egen fandt du ej
du jordens lille kryb.

I evighedens drømmeland
kan alt du ønsker trylles frem
og håb og tro forvandles kan
er håbløshedens hjem.

Jeg fatter hvad I andre vandt

I drømmeland af fred og ro
nøgen og gold er jo den stand
hvor jeg fæsted bo.

Hvile fandt jeg dog i den tro
intet at være ej heller blive
vel gav den mig end kun dødens ro
og kan ej andet give.

Dea er du sociademokrat, så længe du ikke er det, har du ikke forstået det.
Han lånte mig værket, og jeg læste til jeg forstod sammenhængen i det system, eller
mangel på system, og de love samfundslivet er bygget op og virker under. Og siden
har jeg været socialdemokrat.
Enhver der vil den størst mulige retfærdighed, kan ikke nå dette udenom de
socialistiske samfundstider.

Hvis der kom et fornuftsvæsen her til jorden, der i et blik kunne overse det system, vi
lever under, og derefter skulle dømme, om det var eller er fornuftsvæsener, der bebor
denne klode, ville det ikke tro, at vi er fornuftsvæsener. Da slet ikke på det
udviklingstrin, vi selv bilder os ind at stå på.

Vi har alt til at kunne skabe paradisiske tilstande for alle mennesker, og så er
sandheden, at livet er et helvede for utallige millioner, og resten er utilfredse.
Vi savner både viljen og evnen til at lave systemet om. Døren til et system, der er
fornuftsvæsener værdig, er lukket. Vil det engang lykkes at åbne den?

Jeg var afholdsmand gennem hele min ungdom, jeg havde set nok af drikkeriets
forbandelse, til at føle det som min pligt at være med til at bekæmpe dette onde.

Med disse forudsætninger kom jeg til Fredericia egnen.
Fredericia egnen var en udpræget missions egn, politisk en rethaverisk egn, og hvad
afholdsegnen angik, en død egn.

Begyndelsen var god nok, men det blev mig beskåret at komme til at lave uro i
andedammen, men det var ikke tilsigtet og for såvidt ufrivilligt.

Vi havde været på Hejsekro i ca. en måned, da vi fik bud om at komme til Bredstrup
og se på et stue ur. Det blev mig, der tog dertil. Uret trængte til at blive rensset, og jeg
tog fat straks. Det blev middag, og jeg blev budt at spise med. Der blev læst bordbøn,
så vidste jeg, hvor jeg var.

Under måltidet kom en ung mand og bad om et stykke mad, konen svarede hårdt nej. Det var mere, end jeg kunne tage stiltiende. Jeg spurgte, har De frue, så de overfor den høje magt kan besvare det spørgsmål bekræftende, har du hjulpet din trængende næste.

Manden faldt straks ind, De tror vist ikke meget på den høje magt. Her er det ikke, hvad jeg mener, men hvad Deres frue tror. Jeg synes, hendes svar til den unge mand står i et underligt forhold til kristendommen. Det blev en lang batalje. Der blev ingen takkebøn læst og folkene luskede ud en efter en.

Manden blev mere og mere personlig, konen kæftede op med skriftsteder, der skulle bevise, at hun var i sin gode ret til at nægte en strejfer, som hun udtrykte sig, mad og sivsko. To timer fortsattes holmgangen. Konen tudbrølede, og manden var kørt fast. Da uret var færdigt, smed han pengene hen ad bordet til mig, gik hen og lukkede døren op og bad mig forsvinde hurtigst muligt. Jeg gav mig god tid og gav ham en ekstra omgang. Det fik følger.

Jeg omtalte sammenstødet til Mathiasen, men ikke til andre. Nogle dage efter sagde kromanden, nå De har nok været oppe at toppes med gårdejer Pedersen Bredstrup. Det skulle De ikke ha' gjort. Det er en af missionens spidser, og nu bliver De gjort til et djævelens barn. Ja det er kedelig nok men det er sket og kan ikke laves om. Og så begyndte lavinen at rulle.

Efterhånden blev den slags tildragelser typiske for min færden der på egnen.

Der var en ung lærer, der var særlig virksom. Han var af typen, vi hellige, vi frelste o.s.v. og alle andre var djævelens børn.

Vi tørnede en gang sammen, og jeg tør påstå, at han blev trukket til vands. Præsten fra Bredstrup var missionsmand men ikke så selvforgudende som typen i almindelighed.

Jeg blev bedt om at komme og lave et stueur hos ham. Jeg var klar over hensigten. Det blev en lang omgang, men under human form. Begyndelsen var ikke lovende. Præsten sad og vendte ryggen til mig, som for at vise mig sin foragt. Hvorfor vender De ryggen til mig hr. pastor? Er det for at vise mig Deres foragt, eller kan De ikke se en modstandsmand i ansigtet?

Han drejede sig i en fart og sagde, nej ingen af delene. Nå det er godt, jeg ser helst en modstander i øjenene. Vi kørte kompasset rundt, og endte ved afholdssagen, som han var modstander af.

Nogle år efter, da jeg var kommet til Ugerløse, fortalte jeg pastoe Mathiesen, som jeg talte meget med, om min stilling på Fredericaegnen, og om episoden hos pastor Pedersen i Bredstrup.

Det er mærkeligt, sagde Mathiasen. Han er medstifter og formand for afholdsforeningen blå kors. Så tør jeg måske snigre mig med at have været

medvirkende til, at han er kommet til at se anderledes på afholdssagen. Jeg skal huske at spørge ham ad, når vi igen træffer sammen. Jeg kender ham godt.

Nu voksede modsætningsforholdet, og jeg blev mere og mere reserveret, og evnen til angreb blev bedre. Og nu nøjedes jeg ikke med at være i defensiven, men gjorde propaganda for min opfattelse.

Efterhånden blev det toppen af missionen klart, at jeg ikke var helt ufarlig. Og der blev ved deres møder agiteret mod mig, og at det var enhver kristens pligt, ikke at have noget med mig at gøre, og ikke lade mig få noget arbejde, da jeg var et djævelens redskab.

Sådan var stillingen, da jeg havde været der $\frac{3}{4}$ år. Politikken om afholdssagen var et stedbarn, der kun blev berørt lejlighedsvis, men helt uden betydning var den dog ikke. Jeg havde dog tidligere haft stor interesse navnlig for politikken. Det var et helt tilfælde, at det blev religionen, der kom i forgrunden.

Under alt dette holdt Mathiasen sig i baggrunden. Han var så heldig ikke at være begavet med min evner til at kæfte op. Da det var kommet så vidt, at når der kom ordre, at det skulle være Mathiasen og ikke mig der lavede det, så begyndte jeg at forstå, at jeg havde gjort mig umulig.

Dertil kom et andet forhold, som jeg senere skal vende tilbage til.

Jeg besluttede at forlade egnen, jeg følte at slaget var tabt. Jeg rejste til en familie i Århus, og begyndte på urmageri efter samme recept som hidtil, og samtidig søgte jeg hyre som fyrbøder. Jeg ville prøve ad den vej at komme til Amerika.

En dag kom der bud, at der var hyre på en jysk damper, der lå i havn. En fyrbøder var blevet syg, som skibet lå sejlklar.

Jeg tog hyren. Skibet hed Sankt Poul af Kiel, det var 11 år gammelt og havde gået i Nord- og Østersøfart, og planen var, at vi skulle til Rusland.

I sidste øjeblik kom der ordre, at vi skulle gå til Hamborg, og derfra til Cameroun i Afrika lige inden ækvator.

Men alt dette vidste jeg intet om. Jeg var eneste dansker og kunne ikke tale tysk. Og ingen af det menige mandskab kunne tale dansk. Jeg fik 50 mark i forskud på hyre, købte nødvendige grejer, lånte køjetøj hos familien, og to timer efter at jeg havde fået bud om hyren, stod vi ud af havnen.

Begyndelsen var ikke videre beroligende. Kaptajn og hovmester røg sammen i et volsomt slagsmål. Jeg var ved at hive aske overbord. De ramte mig, og jeg faldt og fik læderet det ene ben under den tunge askespand.

Hvad slagsmålet drejede sig om, blev jeg aldrig klar over. Hele den ledige del af besætningen var tilskuere, og det blev ivrigt drøftet bagefter. Men jeg forstod jo ikke tysk.

Jeg bemærkede, at vi drejede nordpå, da vi var kommet ud af Århusbugten. Så skal vi nok til England, tænkte jeg. Da vi rundede Skagen drejede vi syd.

Vi havde stille vejr og dårligt kul, og disse to dele står dårligt til hinanden. Og jeg kunne ikke holde spændingen på dampkedlen, og derved opdagede jeg, at første mester kunne lidt dansk. Det blev jeg glad ved.

Mester lod til at være en flink mand, og det bekræftede sig da også senere. Jeg blev så træt, at jeg måtte sidde i 20 minutter i maskinrummet før jeg kunne gå op på dækket. Jeg vaklede hen i lukafet og faldt straks i søvn.

Næste vagt gik det bedre, jeg holdt spændingen på stregen.

Vi stod stadig sydpå. Så tænkte jeg, vi skal nok til Holland eller Frankrig. Men efter hånden blev jeg klar over, at der var noget galt. Jeg hørte ordene Hamborg, Plymouth, Afrika. Så tog en matros sig for at forklare mig, hvad der var galt. Ved hjælp af gebærder og tegning og enkelte tyske ord, jeg forstod, blev jeg noglunde klar over, hvor vi skulle hen. Næste gang, jeg kom på vagt, spurgte jeg mester og han bekræftede, at vi skulle til Cameroun i Afrika og blive der i 3 år.

Jeg var straks klar over, at en sådan omgang, at være fyrbøder under ækvator, kunne jeg ikke overleve. Jeg besluttede at rømme i Hamborg.

Kosten ombord var den værste svineføde, jeg nogensinde har været præsenteret for. Alt hvad vi fik, undtagen brød, var fyldt med kakerlakker, endog kaffen. Og der var så mange, at det var håbløst at prøve på at skille dem fra, og de var kogt sammen med alt.

Tyskerne åd det, som det var, men det kunne jeg ikke. I de fem dage, jeg var ombord, fik jeg kun brød og lidt smør på. Tyskerne var flinke at være sammen med.

Vi nåede Hamborg på 3,5 døgn, vi lagde ikke til bolværk men forankrede ude på fjorden. Vi havde ingen last og skulle ingen have der, men først i Plymouth, hvor vi skulle have kul.

Vi skulle have helt nyt mandskab inklusiv kaptajnen og mig. Jeg gik til kaptajnen for at blive afmønstret, men han lod som om, han ikke forstod mig, hvad han måske heller ikke gjorde.

Der kom nyt mandskab. Dækfolkene var vist nok tyske men en værre bande, at se til. For dem var det nok den sidste station før Ladegården. Fyrbøderen var Malaisier. Første mester var sydlænding af en eller anden nation, han gik og klappede mig. Det kan godt være, at han var glad ved tilsynladende at have et ordentligt menneske i maskinrummet, men jeg opfattede det nu på en anden måde. Den gamle første mester kom ned i maskinerummet til mig, før han gik fra borde og spurgte mig. Skal De med til Afrika? Ja det er jeg nødt til, jeg er jo lige kommet ombord og har fået 50 mark i

udgående og dem har jeg jo brugt. Han rystede stærkt på hovedet og sagde, hu ha slemt klima, så tog han mig i hånden og sagde farvel Jørgen.

Jeg var lige ved at betro ham, at jeg havde bestemt at rømme, men så turde jeg alligevel ikke. Jeg havde for øvrigt bestemt at rømme, når jeg kom til England og tage hyre til Amerika, og så rømme der.

Men nu var det en livsnødvendighed.

Tiden gik uden der tilbød sig en lejlighed til at komme i land, og jeg havde omtrent opgivet håbet om at slippe fra borde i Hamborg. Jeg vidste, at vi skulle have kul i Plymouth, og så var der måske mulighed der. Men hvis der ingen var, anså jeg mig for fortabt.

Nu skulle vi sejle en hård tur, jeg havde første tørn på fyrpladsen, men simulerede syg og blev afløst. I en fart skiftede jeg tøj, tog det bedste på og arbejdstøj udenpå og så op og ud af klappen ud til dækket. Og et øjeblik, da der ingen af arbejderne var i nærheden, sprang jeg ud på dækket og over lønningen og entrede ned til ankeret, som hang for boven. Jeg prajede en båd, der kom fordi. Af dem går der mange frem og tilbage, og jeg tror nok at føreren på den, jeg kom med, var klar over at jeg rømte. Jeg kom i land for 50 pfennig og satte straks i løb, dog med hænderne i lommen, for ikke at vække for meget opsigt.

Jeg vidste ikke, om min flugt var iagttaget fra skibet, og om jeg blev forfulgt. Jeg så mig jævnlige tilbage, om jeg blev forfulgt.

Det var i skumringen, jeg kom i land og jeg søgte ind i et anlæg for natten. Men jeg kunne ikke sove eller blunde, dertil havde spændingen været for stor, og jeg svedte angstens sved, længe efter jeg kom i land. Jeg var indehaver af 1,3/4 mark. Dem turde jeg ikke give ud, før jeg kom i sikkerhed.

Hvis en gendarm antastede mig undervejs, og jeg ingen penge havde, ville jeg blive anholdt som subsistensløs. Og hvad der så videre ville ske, var ikke nemt at vide, men jeg forstillede mig det værste. Efterlyst for rømning, lang fængsel, hjemsendelse, vær så god.

Du ville kunne forstå, at sådanne udsigter ikke var særligt tillokkende.

Jeg ventede på dagningen, for at jeg kunne slippe ud af byen i den rigtige retning. Det viste sig, at det jeg antog for et anlæg, var en gammel begravelsesplads, der for længst var nedlagt som sådan. Jeg slap nemt ud, da pladsen lå i udkanten af byen og i den rigtige side. Jeg fandt snart en landevej, der gik i den retning, jeg mente jeg skulle. Jeg kom til at køre ca 1,1/2 mil med en mand, der talte ustandseligt. Jeg nikkede, som om jeg forstod, hvad han sagde. Jeg forstod ikke et ord. Så fortsatte jeg til fods i flere timer, til jeg øjnede en by langt borte.

En stod og slog sten. Jeg pegede på byen og sagde Kiel? Lybech, svarede han. Tak skæbne, så er du gået i den forkerte retning. Jeg var bombesikker på at Lybech ligger

sydøst for Hamborg. Det gør den ikke, den ligger nordøst for Hamborg, og at jeg derfor ikke var så meget galt afmarcheret. Men jeg vendte om samme vej tilbage og nåede pladsen, hvor jeg havde ligget natten før.

Madspørgsmålet kan forklares en gang for hele turen, det var roer. Dem var der nok af, og andet fik jeg ikke på hele turen. Jeg havde en lomme kniv, det lettede måltiderne. Vejret var godt hele tiden, 5 dage, det var august.

Jeg sov en urolig søvn og var på benene, såsnart den første antydning af dag viste sig, og nu gik jeg ret nordlig retning og forsatte helt dagen tværs over al ting, uden at følge vej eller sti. Sæden var kørt ind over alt.

Det blev jeg ved med til jeg nåede Flensborg. Derfra fulgte jeg vejen til Slesvig og gik mest om natten. Jeg havde jo ingen papirer, de lå hos kaptajnen ombord på skibet.

En ubehagelig oplevelse ved Slesvig by. Jeg kom dertil om aftenen og kom forkert ud af byen og kom ad en vej der endte blindt ude på et sumpet terræn. Så blev det tåget, så jeg intet kunne se og kunne ikke finde hverken frem eller tilbage, men måtte blive der, til det blev lyst. Det var en kold tåge og jeg var meget medtaget, da jeg endelig slap derfra.

Jeg havde et lomme spejl, og ved at se i det blev jeg forskrækket. Jeg lignede en dødning, hænderne var så ophovnede, at jeg ikke kunne have dem i lommen, og min tunge var tyk og ophovnet, så jeg ikke kunne tale forståeligt, og roerene stank ud af halsen.

Jeg blev alvorligt bange for at blive syg, jeg var kun halvvejen og havde 20 mil tilbage. Jeg lagde mig til at sove bag et gærde og fortsatte så hen ad aften og nåede nord for Flensborg.

Så havde jeg 11 mil tilbage. Dem tilbagelagde jeg i løbet af 23 timer. Om de sidste 1 ½ mil fra Koldning til Hejsekro var jeg uden erindring. Dette stykke vej må jeg have tilbagelagt i en tilstand af halv bevisløshed.

Jeg bankede på vinduet, hvor Mathiasen boede. Det var endnu ikke rigtigt lyst.

Mathiasen lukkede vinduet op men kendte mig ikke. Luk mig bare ind, bad jeg. Han lukkede døren op, og jeg vaklede ind og sank ned på en stol.

Hjælp mig i seng, bad jeg. Ja, hvem er du?

Kære Mathiasen, kan du ikke kende mig, det er Jepsen.

Gud hvor ser du ud, du ligner et genfærd, slap det ham ud af munden.

Ja jeg er næsten heller ikke andet.

En stærk medvirkende årsag til, at han ikke kendte mig var, at jeg talte omtrent uforståeligt. Jeg kom i seng og faldt i en dødelignende søvn og sov i 16 timer. Så blev

jeg vækket og fik lidt mad. Jeg kunne ikke give en forståelig forklaring på, hvorledes eller hvorfor. Jeg faldt i søvn igen, og fik nu lov at sove, til jeg selv vågnede. Først da kunne jeg give en sammenhængende forklaring på hændelsen, fra jeg for godt 2 måneder siden forlod Hejsekro.

Jeg havde tabt 26 kg i vægt siden jeg sejlede fra Århus, og da min vægt dengang antagelig kun var 120 pund, vil det forstås, at det havde været en hård tur. Jeg rettede mig hurtigt. Jeg var sulten altid, og kunne næsten ikke blive mæt, et bevis på at maskineriet ikke havde taget blivende skade.

Jeg hjemsøgte de venner, jeg havde. Ja jeg havde også venner, endda gode venner, og de fodrede mig godt. Jeg fik bud fra flere, at de ønskede mig som deres urmager. Jeg håbede ikke, det var af medlidenhed, jeg har aldrig været en hund efter medlidenhed.

Mit virkefelt blev nu lagt længere ud, og jeg fik mere ligevægt i sindet. Jeg kom til Hejsekro om søndagen.

Jeg trængte nu rigtigt til at tjene penge. Jeg havde mistet alt mit værktøj, det var pakket sammen til at tage med fra skibet, men under den store spænding glemte jeg pakken.

Køjeklæderne jeg havde lånt i Århus, erstattede jeg med 50 kr. så måtte jeg efterlade et sæt godt tøj og forskelligt andet.

Jeg kom ret hurtigt på ret køl, jeg hængte i og tjente godt.

Som antydte var der et andet forhold, der var medvirkende til, at jeg forlod Fredericia egnen, det skal nu blive klarlagt i det følgende.

Kort sagt, jeg var forelsket, og som det syntes, håbløst. Det var ikke første, men tredje gang.

Jeg var efterhånden blevet klar over, at mit følelsesliv ikke var indrettet på mellemstore forelskelser. En kort forelskelse med hurtig påfølgende afkøling har jeg aldrig kendt. I had som i kærlighed er mine følelser dybe og varige. Når endelig afslappelsen begynder, foregår den i bratte kurver og helt.

Det synes mig også, som om amor har udset mig som offer for gårdmandsdøtre, idet de fire gange jeg har været ramt, har alle tilhørt denne klasse. Min første forelskelse begyndte i 12 års alderen og varede mere end 5 år. Det var en fuldstændig platonisk kærlighed. Jeg vidste, at det var så absolut håbløst. Vi var jævnaldrende, gik i skole og blev konfirmeret sammen, gik til legestue og dansede sammen. Hun fik absolut aldrig mulighed for at ane min følelse for hende. Hun var pæn, men ingen skønhed. Det er heldigvis ikke betingelsen for at vække kærligheds følelser, hun var udelukket

indså jeg sent, og så var hun velhavende. Jeg forligede mig med, at mine følelser for hende var dybe og varige.

En mærkelighed, i mit drømmeliv har hun fulgt mig gennem hele livet, skønt enhver gnist af følelser for længst er udsukt.

Det må være i min underbevidsthed, at hun er forankredes uudsletteligt. Det er altid en mærkelig, næsten overjordisk følelse, der ledsager drømmene men uden spor af tilmærmelse.

Min anden forelskelse var i 20 års alderen. Jeg kom til legestue i Bjerregrav ved Randers. Der var en pige, hun var ikke alene byens men også hele egnens største skønhed. Vi dansede tit sammen, og tilsidst dansede vi ikke med andre. Jeg fulgte hende hjem, jeg vidste at hun hed Margit, men ellers vidste jeg intet om hende. Vi havde ikke hørt om eller set hinanden før. Der var ikke tale om noget, vi skiltes. Men jeg var meget alvorligt såret af Amors pil. Jeg skulle blive nogle dage hos min mors fætter Andreas Bugge. Jeg kunne hverken spise, drikke eller sove. Jeg var helt ulykkelig. To dage efter fik jeg brev fra musiker Germansen, Bjerregrav, om at han ønskede en samtale med mig. Det undrede mig, jeg kendte ham ikke. Jeg gik der op om aftenen. Han gik straks til sagen. De morede en pige, Margit, forleden, mente De noget med det? Ja, svarede jeg uden betænkning, det ligger mig endda stærkt på sinde.

Det er godt. Jeg kan meddele Dem, at hun er fuldstændig ulykkelig. Jeg har uden hendes vidende skrevet til Dem, da jeg regnede med, at De heller ikke var gået uberørt derfra. Nej, det er jeg ikke, jeg har været meget ulykkelig siden. Hvorfor talte De ikke om noget, før De skiltes? Det havde jeg også bestemt, men da jeg fik at vide at hun var datter fra den tilsyneladende store gård, så tav jeg stille.

Nu henter jeg Margit, men så omtaler De ikke, at jeg har skrevet til Dem, men lader som de tilfældig er kommet herop. Margit kom og vi var sammen i ca. 6 timer og der var to lykkelige mennesker mere, og to ulykkelige mindre.

Nu mødtes vi jævnligt i to måneder. Men hun var en kokette, livsglad og omsværmet. Jeg havde en jævnaldrende fætter, der tjente på gården.

(navnet Margit er ikke hendes rigtig navn).

Da forholdet blev bekendt sagde han, du skal ikke regne med varig kærlighed der, hun har haft så mange. Engang viste hun mig nogle glødende kærlighedsbreve, vel for at imponere mig, men det havde den modsatte virkning. Efter at du har vist mig disse breve, må du ikke vente at jeg skriver kærlighedsbreve til dig. Der skal ingen have mine dybeste følelser at le ad. Margit blev nu klar over, at hun havde båret sig dumt ad. Da jeg rejste, sagde jeg, jeg kommer igen om omkring 10 måneder, er du så ved samme sind, så kan du bestemme over mig.

Margit græd og svor mig evigt troskab, men inden et år var hun gift. Der gik to år, før jeg forvandt følgerne af dette forhold.

Og nu en meddelelse om et frieri, jeg var genstand for. En sypige, bekendt til kromanden Ivan Rasmussen i Hejsekro, hun kom tit på kroen, var livlig og havde en god sangstemme. Mathiasen og jeg kom tit i hendes hjem. En aften foreslog hun mig at gå en tur. Vi fulgtes ad ud ad landevejen. Pludselig standsede hun og sagde, sig mig Jepsen, har De andre følelser for mig end almindeligt venskab?

Jeg blev selvfølgelig overrasket, men fattede mig hurtigt og svarede, hvis De tænker på kærlighed, må jeg besvare Deres spørgsmål benægtende, men jeg føler oprigtigt venskab for Dem.

Det takker jeg Dem for, men det er mig ikke nok.

Næste dag tog hun til Fredericia og lejede lejlighed der. Hun kom ikke på kroen mere, og det undrede kromanden og Mathiasen. Jeg kendte grunden hvorfor, men jeg var tavs, jeg vidste selv, hvad ulykkelig kærlighed var.

Jeg har aldrig set nogen af disse tre kvinder siden, som jeg mødte på min rejse gennem livet.

Og så min tredje forelskelse. Den der greb dybest ind i min tilværelse til denne dag. Nogle dage efter vor ankomst til Hejsekro blev vi anmodet om at komme ned på Himmerig skov (en gård, der lå nabo til Hejsekro) og se på et stueur. Det blev mig, der skulle derved. Der var en datter der, men hun er forlovet, så der er nok ikke noget at gøre. Det var ikke alene en køn, men en smuk datter. Hun var en kølig skønhed, men uden gnist af evne for koketteri. Jeg fik ved første øjekast et stik i hjertet. Det blev tre ure, der skulle laves i stand. Da jeg igen var nede og aflevere urene, fik jeg et endnu værre stik af Amors pil. Da jeg gik derfra sagde jeg til mig selv, der holder du dig fra, Jørgen.

Nogle dage efter kom der bud om at komme ned og rette på et af urene. Det må du hellere ordne sagde jeg til Mathiasen. Da han kom tilbage, var han fuld af lovtaler over den smukke datter der. Nå, jeg synes nu ikke at hun er, hvad man kalder smuk. Jeg skulle ikke ha' røbet, at Amor havde været på spil med mig. Du må ha' en mærkelig smag, hvis du ikke synes, hun er smuk, sagde Mathiasen. Kromanden Iversen holdt med Mathiasen.

Så på min fødselsdag den 28. oktober blev jeg bedt til fødselsdag på Himmerig skov, hvor Lusie holdt 23 års fødselsdag med stort gilde og spisning og dans. De havde hørt, at det også var min fødselsdag. Jeg cyklede straks, glad over indbydelsen, men jeg var alt andet en glad for den. Alle gæsterne var gårdmands børn af begge køn. Jeg lagde straks mærke til en, der kom ridende i meget fint ridetøj og person, jeg vil kalde

ham Jensen. Han hed noget andet. Jeg var ikke længe om at opdage, at det der trak ham til Himmerig skov var datteren Lusie Jepsen. Han gjorde åbenlyst kur til hende. Jeg dansede flere gange med Lusie som hun kaldtes, hun hed Louise. Og da jeg gik hjem, forbandede jeg min skæbne. Jeg var solgt, og min skæbne var besejlet, og jeg vidste, hvad der ventede mig. Lusies forlovede var ikke med, han havde en stilling i Frederiksberg kommune og kunne ikke komme.

Jeg måtte gøre rede for Mathiasen og kromanden om fødselsdagen, og da jeg fortalte om dansen, spurgte kromanden dansede Lusie også?

Ja det gjorde hun da rigtignok.

Hun er ellers missionsk.

Det har jeg da ikke lagt mærke til.

Det er også kun hende, der er ingen andre af familien, der er missionsk. Var der en mand med, der hedder Jensen.

Ja det var der.

Han hænger der altid, han vil have Lusie, og det bliver nok ham, der får hende. Han er en flot fyr og har en stor gård, og han bliver nok rigsdagsmand og meget andet.

Hendes forlovede er ganske vist også en flot person, men han har ingen gård. Og det betyder meget.

Jeg fik drejet samtalen hen på et andet felt, dette her morede mig ikke. Tiden gik, jeg kunne ikke undgå at komme på Himmerig skov. Jeg havde følelsen af at være velkommen, men det var kun for at få amors pil boret dybere i såret, om muligt.

Jensen hænger godt i, og det var den almindelige mening, at han ville sejre.

Om foråret gjorde Lusie det forbi med forloveden, og nu var der ingen tvivl længere.

Nu skulle hun være fru Jensen.

Sådan stod sagerne, da jeg i slutningen af maj forlod egnen. Ingen anede hovedårsagen. Jeg kunne bare ikke holde til dette pres, livet var et helvede for mig.

Da jeg kom tilbage som en halv uglestet mand, forbavsede det mig, som andre, at Lusie endnu ikke var forlovet med Jensen. Og da jeg jævnlige blev budt ned på Himmerig skov, begyndte der at dæmre et håb hos mig. Det kunne ikke unngå min opmærksomhed, at Lusie gerne talte med mig. Men det forekom mig at være en absurd tanke, at hun skulle foretrække mig, en forretdt urmager, for den flotte gårdmand.

Nu indviede jeg Mathias i mine kvaler, og så fortalte han, at Lusie flere gange havde spurgt om, hvor jeg var, og om jeg ikke kom tilbage. Og han svarede, som han troede, at det gjorde jeg ikke.

En dag, da jeg igen var på Himmerig skov, spurgte jeg Lusie, skal De ikke snart forloves frøken Jepsen. Jo, det går jeg og venter på men, tilføjede hun næsten hviskende, ikke med ham De tror. Jeg kunne ikke komme sagen nærmere, da hendes moder sad i stuen, men jeg var nu besluttet på ved første lejlighed at få min skæbne at vide.

Denne lejlighed tilbød sig dagen efter, Lusie gik ude i haven og pillede nedfalden frugt. Haven var synlig fra kroen, der var kun 100 meter imellem. Jeg gik derned og hilste, og til trods for, at jeg nu stod over for den vigtigste afgørelse i mit liv, var jeg fuldstændig kold og rolig. Jeg havde lidt så meget, at det umuligt kunne blive værre. Jeg gik lige til sagen og spurgte, sig mig frøken Jepsen kan De tænke Dem mig som Deres mand?

Ja, det har jeg ventet på længe var svaret.

Hvor kan vi få en uforstyret samtale?

Du kan gå hen hos min søster, så er jeg der om et øjeblik.

Det at hun straks sagde du, var som musik i mine ører. Jeg behøvede ikke at forstille Mathiasen, hvad udfaldet var blevet, det var overflødigt.

Lusies søsters og hendes mands lille gård lå 200 meter i modsat retning fra kroen.

Lusies søster modtog mig med de ord, det var da godt, du fik mandet dig op og fik friet. Og hun meddelte mig, at hendes søster akkurat som jeg, var forelsket fra første blik, samt at hun omgående ville hæve forlovelsen. Men det havde søsteren bestemt frarådet.

Der blev en lang forklaring om mange ting, og jeg fortalte, hvordan jeg havde haft det.

Lusie sagde, jeg vil rejse, hvorhen du vil, vi skal bo, men du må love mig, ikke at håne religionen, og vil du lade politiken hvile, vil jeg være glad for det.

Begge dele lovede jeg højtidligt, og løftet blev holdt så længe Lusie levede. Og jeg har ikke efter hendes død beskæftiget mig synderligt med nogen af delene. Jeg fik at vide, at jeg ikke måtte regne med at være velkommen på Himmerig skov som vordende svigersøn, og det kom til at passe.

Vi blev enige om at holde forholdet hemmeligt så længe som muligt, og vi kunne mødes her, så tit vi ville. Smella havde to små piger, og dagen efter fortalte den ene det til naboens kone. Den fremmede mand kysser tante Lusie. Så var den hemmelighed røbet. Jeg kunne ikke forstå, at folk lykønskede mig med forlovelsen. Jeg troede straks, det var Mathiasen, der havde sladret. Men det blev hurtigt opklaret, hvorfra den utæthed stammede, og en uge efter byttede vi ringe. Men på Himmerig skov kom jeg ikke mere, før efter Lusie død.

Det blev nu bestemt, at Mathiasen skulle rejse. Der var ikke arbejde til to. Han rejste til Sjælland, til Ortved nær Overdrevskroen, hvor vi havde boet en måned. Der blev

han en snes år. Jeg fik pakket mine sager ud igen. De var pakket ind til hurtig afrejse, hvis jeg havde fået nej.

I 16 måneder nød vi dagligt lykken ved at være sammen. I bevidstheden om, at et tilfælde, eller var det skæbnen, der bestemte at vi skulle komme sammen, efter måneders trist mørke. Og så rullede døden tæppet ned mellem os. Er det for evigt?

Vi begyndte straks at planlægge fremtiden med hurtigt ægteskab for øje. Lusies forældre Jeppe Jensen og hustru sad ved gården. Det var et par solide bønder uden plet og lyde. Jeppe Jensen foran i viden, og med bondens selvbevidsthed.

Jeppe Jensen havde tre døtre, en gift med en købmand Pedersen, Fredericia og en med en gårdmand på Fyn. De havde som forskud på arv fået hver 4.000 kr.

Nu var spørgsmålet, om Lusie ville få lignende. Da hun spurgte om det, var svaret, det skal du ikke regne med.

Jeg sagde, du skal ikke medlade dig til noget tiggeri. Jeg skal nok skaffe os et hjem, om end det så vil være et logi noget længere tid.

Vi var enige om at lade vinteren gå og så gifte os i forsommeren.

Jeg havde besluttet at tage til Falster, hvor jeg mente, der var en god plads ved en station.

Jeg rejste så i begyndelsen af maj for at undersøge forholdene for en urmagerforetning der og ville samtidig besøge Mathiasen. Nu greb skæbnen atter ind. Mathiasen vidste, at der havde boet en urmager i Merløse, der hvor jeg havde været i karambolage med kromanden, der nu var rejst til Amerika. Han foreslog, at vi skulle se på den plads først, han ville gerne, jeg skulle bo i hans nærhed, og det ville jeg også gerne.

Vi fulgtes ad til Merløse, 2 mil. Vi kom ind hos en gammel skomager og spurgte ham, om han troede, at der var kunder nok til, at der kunne leve en urmager der?

Jo, jo, der kan leve flere, der er ikke så god en plads på hele Sjælland som her, jo, jo. Bor der ingen urmager her i nærheden?

Nej, nej, der er ingen nærmere end Ringsted og Holbæk.

Vi syntes nok han var en lidt kunstig fyr, men vi troede, han vidste besked om det, vi spurgte om.

Merløse var en stor landsby og kirkebyen Store Tåstrup lå kun 500 meter derfra, og det var en tilbygget egn. Jeg var derfor ikke i tvivl om, at der sagtens kunne leve en urmager der.

Vi begyndte at søge om lejlighed, men der var ingen i Merløse. Men i Store Tåstrup var der en tre værelses lejlighed i en to etagers ejendom, hos en købmand Hansen. Vi tog hen til ham, men han ville ikke leje den ud.

Da han hørte, at vi havde gået 2 mil, bød han os hver en bajer.

Tak, vi er begge afholdsmænd.

Det forandrer sagen, så er der mulighed for, at De kan få lejligheden. Men min kone er ikke hjemme men kommer hjem i morgen, og hun skal bestemme det. De skal så straks få brev.

Vi tog så tilbage og ventede spændt på svaret. Det kom, og jeg kunne få lejligheden, der kostede 350 kr. årligt, for 3 værelser og køkken.

Jeg tog straks dertil og underskrev lejekontrakten. Jeg rejste omgående tilbage til Hejsekro, og der blev glæde. Vi gjorde nu klar til bryllup. Lusies søster gik til deres forældre og foreholdt dem det simple i deres vægring ved at give Lusie det samme, som søstrene havde fået. Og resultatet blev, at Lusie så fik de fire tusind kr.

Brylluppet fandt sted i stilhed den 25. juni 1890. Brylluppet holdtes hos Smella, og der var ingen andre med end Købmand Pedersen og hustru fra Frederica.

Jeppe Jensen og hustru og broderen var bedt, men de kom ikke, og vi hørte ikke fra dem.

Vi rejste så til St. Tåstrup og oplevede 7 lykkelige måneder, selv om Lusie var syg de tre sidste. Lusie kom i omstændigheder, og sygdommen tog fat i femte måned.

Vi regnede det ikke for noget alvorligt, lægen sagde intet. Da han havde været der et par gange, foreslog han Lusie at gå til sengs. Det gjorde hun nødt, da hun var meget virksom, men i slutningen af sjette måned blev hun nødt til det, og så kom hun ikke op mere.

Vi regnede stadig med, at det ikke var noget alvorligt.

Lægen udtalte sig ikke, for som han senere sagde, jeg kunne tids nok få at vide, at der absolut intet håb var. Sygdommen var galoperende turberkulose.

Sådan stod sagerne den 24. januar 1891, da det blev klart, at Lusie skulle føde, to måneder før beregnet.

Der var ingen forberedelser gjort, så jeg fik travlt. Madammen kom, jeg blev forbavset over, så god besked hun vidste med os. Vi havde ikke talt med hende, men det havde lægen. Lusie fødte to piger og en dreng, uden at vide at hun havde født mere end en.

Madammen forbød mig at fortælle Lusie, at hun havde født trillinger, da hun mente at Lusie var for svag til at kunne tage store sindsbevægelser.

Børnene blev ordnet og lagt i vat, og der blev intet gjort for at holde liv i dem. Da fødslen var overstået, bad madammen mig om at hente lægen. Han kom straks, og madammen havde en samtale med ham, før han kom ind. Da han havde set til moder og børn, bad han mig om en samtale i enrum. Han spurgte, har I testamente? Nej, det har vi ikke tænkt på. Tag straks til Holbæk og få skrevet et.

Det tyggede jeg noget på, er det så presserende spurgte jeg. Det man kan gøre i dag, skal man ikke udsætte til i morgen. Jeg begyndte nu at forstå, at sygdommen var alvorlig. Men at alt håb var ude fik jeg først at vide, da døden var indtrådt.

Jeg sendte brev til Smilla og bad søsteren komme, hun kunne ikke, men søsteren i Frederica kom omgående.

Hun tog ned og talte med lægen og kom grædende tilbage, og gik helle tiden og græd. Jeg var nu klar over, at det var meget alvorligt, men jeg havde ikke fået ordnet noget testamente. Jeg kunne ikke bekvemme mig til at omtale det for Lusie.

Men dette ordnede hendes søster. Hun foreslog os begge at få lavet testamente, og det syntes Lusie også. Så jeg satte mig straks til at skrive et, det mente jeg at kunne ordne selv. Det blev underskrevet af os begge og af søsteren og købmand Hansen som vidner.

Jeg overholdt ikke forbuddet med at fortælle Lusie, at hun havde født trillinger. Hun blev meget overrasket, og smilede og sagde, sikke en overraskelse for dem der hjemme.

Lusie bestemte, hvad børnene skulle hedde. Jeg kunne endnu ikke forstå, at det var så galt. Jeg troede, de så alt for sort på det hele.

Hendes søster havde fået fuld besked hos lægen, men heller ikke hun nænnede at sige mig den fulde sandhed. Børnene blev døbt og fik navne, og døde så med en dags mellem rum, og blev begravet den 30. januar. Den 31. januar om eftermiddagen blev Lusie meget træt og lå stille hen.

Jeg sad og holdt hende i hånden og hun klemte mig og sagde enkelte ord.

Klokken lidt før 3 morgen begyndte hånden at dirre, og ved at se på ansigtet blev jeg klar over, at dødskampen var begyndt. Jeg råbte på hendes søster, og hun kom straks. Lusie udåndede i mine arme, men et helt minut efter at jeg troede at hun var død, slog hun øjende helt op og så på mig, så længe som $\frac{1}{2}$ sekund, hun kunne høre mig.

Jeg skal ikke forsøge at skildre min tilstand, det vil også kun de færreste forstå, der selv har prøvet noget lignende, og måske endda kun få af dem.

Der kom brev fra Lusies forældre, at hvis Lusie døde, ønskede de, at hun kom hjem og blev begravet hjemme fra. Fru Pedersen havde meddelt dem, hvad der forestod. Lusie var død, da brevet kom.

Så gik jeg til præsten og bad om at få børnene gravet op, og få dem med deres moder til Jylland, og begravet sammen med hende. Det kunne han ikke give lov til, det skulle der ministeriets tilladelse til. Men, sagde han, gå til graveren og bed ham grave dem op uden at rådføre sig med nogen.

Om natten gravede han dem op, og de kom til at ligge i deres moders arme. Lusie var smuk også i døden, det var som lå hun og sov.

Jeg gik rundt som i en drømmetilstand. Det eneste jeg opfattede helt klart, var at Lusie var død. Så engang slog den tanke ned i mig at tage mit eget liv. Men i samme øjeblik den var født, reagerede jeg voldsomt imod den. Så er du en pjalt, du skal bære din skæbne med værdighed.

Jeg tænkte på mit løfte den 24. august og på mine gamle forældre, hvis bedste støtte, jeg nu var. Men tanken kom atter og atter tilbage, så får du fred. Jeg blev alvorligt bange for, at jeg i et øjeblik skulle bukke under for fristelsen, og jeg gjorde alt, hvad der stod i min magt, for at lede tankerne i andre retninger. Og det lykkedes mig så nogenlunde. Der var jo meget at varetage, så det adspredte mig så tit, at jeg blev nogenlunde sikker.

Lusie blev ført til sit barndomshjem. Hun havde aldrig været andre steder til 6 uger før brylluppet.

Der kom ingen forsoning i stand før døden, og nu genså de hende som død.

Lusie så stadig ud, som hun lå og sov. De tre små, der lignede dukker og var meget velskabte, lå i hendes arme.

De gamle bad mig tilgive. Det havde jeg let ved, jeg havde aldrig båret nag til dem. Jeg havde haft let ved at forstå, at de hellere ville have K til svigersøn frem for mig. Lusie blev begravet i familiegravstedet på Bredstrup kirkegård, og præsten Pedersen talte. Degnen, hvis søn Lusie havde været forlovet med, talte i hjemmet, både før og efter begravelsen til de to gamle, men især til mig.

Der var usædvanligt mange, og især missions folk, til begravelsen. Om de var kommet for at høre mig blive røflet, blev de skuffet. I præstens tale var der ikke et ord, der kunne såre mig, tværtimod.

Nu må jeg gøre et sidespring. Dagen efter begravelsen fik jeg brev fra herre, fuldmægtig Krog i Holbæk, at det testamente var ugyldigt, og at arvingerne skulle møde i skifteretten i Holbæk fire dage efter.

Jeg huskede testamentet ordret og skrev det af. Og så gik jeg til en sagfører i Fredericia og bad ham sige mig, om et sådant testamente var retsgyldigt. Jo, det er retsgyldigt. Jeg viste ham så brevet fra Krog.

Så skrev han et brev holdt i ærbødighed for mig og bad mig skrive det af og sende til Krog. Der kom svar, at testamentet var og blev ugyldigt. Jeg viste sagføreren også dette brev. Nå, den herre forstår nok ikke sprog. Så dikterede han mig et meget næbbet brev, som jeg så sendte Krog. Så kom der brev, at skifteretten nu havde taget testamentet gyldigt

Men Krog var lille nok til at tage hævn. Ved en auktion i Tåstrup huse fik jeg hammerslag på et bord til 7 kr.

Da Krog hørte navnet, undredes han, hvem der var den anden der bød. Han fik det så for 6,50.

Jeg protesterede og tilbød kontant, men fik det ikke alligevel. Folk gloede og tænkte vel, hvad mon der er i vejen med ham.

Og så tilbage til det triste kapitel.

Jeg blev på Himmerig skov i omtrent 14 dage og kom der, til jeg 14. april året efter igen blev gift.

Da jeg igen kom til Tåstrup, var jeg klar over, at jeg måtte gøre noget alvorligt for at adspredde tankerne.

Jeg søgte til astronomien. Det var den læsning, der havde den mest dulmende virkning.

Jeg studerede stjernehimlen, så jeg kendte alle stjerner af en ok størrelse, og jeg lærte at kende alle stjernebilleder.

Det åbnede døren ind til en verden, hvis storhed mennesker ikke er istand til at forstå. Der er intet, der kan løfte et bekymret sind fra jordisk forskrækkelse som astronomiens opdagelse i stjerneverdenen. Og endnu i min høje alderdom, da alt det jeg har håbet og troet og arbejdet for er ved at visne, kan videnskabens fremskridt på astronomiens uhyre område få mit hjerte til at banke i hurtig takt.

Min interesse for stjernerne stammer fra min tidligste barndom.

En aften, da Venus stod i sin fulde glans, stod Fader og så op på den. Og så fortalte han os børn, den stjerne I ser der, er en klode, som den her vi bor på, og der er også nok mennesker på den.

Hvor Fader havde den viden fra, har forbavset mig meget. Der var sikkert ikke et menneske i miles omkreds, der anede et pluk om dette emne.

Men det satte min fantasi i stor bevægelse. Jeg regner med at have været ca. 6 år.

Først da jeg kom til København, fik jeg den første bog om dette emne. En dag kom jeg forbi en antikvarboghandel og så en bog, Beboede verdener. Jeg købte den.

Har De forstand på astronomi, spurgte manden?

Nej, men det ønsker jeg at få.

Så skal De først læse en bog, der hedder Astronomiens hovedlærdomme, så har De bedre forudsætning for at forstå den anden, og så får De besked om solsystemets opbygning og hvordan det virker.

Jeg købte også denne, og jeg ville ikke helt have forstået, hvordan det virker, uden den.

Pladsen for en urmager i Tåstrup, Merløse, var den dårligst mulige. Der var 9 urmagere i byen der omkring, hvor ingen var en mil borte, og da jeg en dag betroede

mig til købmand Hansen, sagde han, jo vi forstår heller ikke at De turde nedsætte dem her.

Jeg fortalte om skomageren med rådene. Nå, han er ikke rigtig klog. Men nu efter Lusies død kom der mere arbejde, og jeg nåede at komme i gang.

Da jeg havde boet der 1 ½ år, var der rigsdagsvalg, og ingen anede noget om, hvad parti jeg hørte til. Fru Hansen spurgte, hvad er de politisk? Jeg er socialist. Uha, det er da noget grimt noget. Hvorfor det? Jo er det ikke det samme som sjofelist? Jo, navnet ligner noget, men ellers har de to ting ikke noget med hinanden at gøre. Men det lå over Fru Hansens horisont.

Tiden lægede alle sår, sådan også mine 1 ¼ år efter Lusies død, blev jeg bedt til fødselsdag hos gårdmand N. Pedersen i Tåstrup. Han havde en søster, der var opfødt der, hun hed Marie og fyldte 20 år.

Der var stort gilde med dans og mange fra Ringsted, deriblandt en ung mand, som Marie dyrkede. Jeg deltog ikke i dansen, men ud på natten kom Marie ind og lod mig give hende en dans. Det gjorde jeg, men dansede kun denne ene dans. Marie var datter af gdr. Hans Knudsen Egerup, en køn pige med et charmerende væsen og glimrende udstyret for koketteri, en evne som nævnt Lusie fuldstændigt manglede. Da Marie var 1½ år fik hendes forældre det næste barn, og Marie kom med bedsteforældrene hjem, og hun blev der, til hun blev gift. Bedsteforældrene ville ikke af med hende og hun blev godt forkælet. Der måtte ikke blæse en vind på hende, og hun kommanderede med dem alle. At Marie skulle blive min hustru, var ikke faldet hende eller mig ind den gang. At vi for længst var klinket sammen af den lokale sladder vidste vi ikke.

Store Tåstrup var en lille by, i sladdermæssig henseende en stor by, og jeg har, som det har været alle steder, hvor jeg har boet, været et taknemmeligt offer for denne form for opmærksomhed.

Jeg har altid trøstet mig med, at det menneske, der siger noget, selv om det ikke er hændt, som det i almindelighed er, er et dårligt menneske. For øvrig har det ikke for mig været det vigtigste, hvad andre har ment eller mener om mig.

Jeg har fra min ungdom først set ind ad mine egne vinduer, og min egen mening som mine forældres var altid den, der vejede mest i vægtskålen vistnok som følge af mit løfte den 24. august.

Sladrekællingers opmærksomhed har dog kunnet sætte sving i mig. Således skrev jeg nedenstående vers om Tåstrup.

Tåstrup, oh Tåstrup hvor er du stor,
Stor, når det kun gælder klingende ord.
Dumhed til huse hos dig kan bo,

sladderer så frodigt hos dig kan gro.

Sladderer der vokser som ukrudt i vår,
selvom forkrøblet til Tåstrup den når.
Snart skal den trives jeg siger for vist,
svimlende stor, den bliver tilsidst.

Intet er lille når sladderer får fat,
intet for usselt, alt jævnes så glat.
Tit når jeg syntes, der var ingen ting,
så jeg det vokse i vældige spring.

Hen på sommeren 1891 blev Niels Pedersen meget syg, og der måtte våges over ham om natten, og det var jeg og andre med til. Og det blev begyndelsen til, at Marie og jeg kom på bølgelængde, dog kun fjerntelepati.

Samme efterår skoldede Marie sin ene hånd og arm meget alvorligt, og der skulle lægges nye omslag på hver dag. Det kunne ingen der, men det kunne jeg. Det gik forretningsmæssigt, men da begyndte min fjerde forelskelse, og det blev den sidste. Siden har Amor ikke forsøgt sig med mig som offer.

Maries og mit følelsesliv var vidt forskellige.
Marie anede ikke, hvad det var. Hun havde aldrig hadet som jeg, og aldrig elsket som jeg. Hun havde en svag følelse af jalousi, men også i denne henseende var jeg anderledes godt udviklet. Kort sagt, Maries følelsesliv var svagt udviklet.

Således var betingelserne for vores samliv. Det kunne have været bedre, men også beklageligt værre. Vi levede da også sammen uden at forlise i 55 år.
Kærlighed forsvinder i løbet af få år, for mange kan tiden ikke måles i år. Evig kærlighed findes ikke, selv den dybeste følelse forsvinder.

Det bliver fremtidens opgave at finde en anden form for samliv end den nuværende form for ægteskab.

Dette er for længst trukket ned i rendestenen, og der er ingen mulighed for, at dette kan ændres under disse vilkår.

Læser, se ind ad dine egne vinduer, det er indenfor dine fire vægge, din fremtid skal bygges.

Da året gik på hæld begyndte vi at tænke på bryllup. Jeg var flyttet til Ugerløse 1. november, og havde i løbet af sommeren fået et kursus i barbering i Fredericia. I den tid dette stod på, boede jeg hos min svoger Købmand Pedersen.

Jeg holdt forbindelsen med Lusies familie en halv snes år efter hendes død. Så bristede tråden, men efter at jeg var flyttet til Ringsted, blev den igen knyttet.

I mellemtiden var de gamle døde, Niels Jepsen satte gården over styr, så den kom på fremmede hænder. Niels Jepsen rettede sig senere og købte Hejsekro, byggede den op et andet sted, og fik det rigtigt godt. Men alt det var jeg uden viden om, til tråden igen blev knyttet.

Dette gik til på en lille helt almindelig måde. Lusies søster på Fyn havde en søn, der boede i samme ejendom som jeg. Vi boede der i 5 eller 6 år, talte jævnligt sammen uden at ane noget om familieskabet. Så kom han på ferietur til Jylland til hans onkel Niels Jepsen, Hejsekro, og så blev det opklaret, og kontakten derved oprettet. Hans forældre døde tidligt, og da Lusie døde, var han ikke født. Derfor kendte han så lidt til den sag.

Grunden til, at jeg lærte barbering, var denne.

Jeg tog til Ugerløse en gang ugenligt og tog ure med hjem og reparerede dem, og afleverede dem så næste uge.

Engang var der møde på kroen, og en mand spurgte, er det den nye urmager, der kommer her til byen til efteråret? Jo det er det. Det er ellers lige meget, om der kommer en urmager. Vi sender vores ure til Holbæk alligevel. Bare der kom en barber, ham har vi mere brug for.

Jeg besluttede da at tage et kursus i barbering og havde ur og barbering samtidig i 12 år.

Straks jeg kom til Ugerløse kom jeg ud for en ubehagelighed. Jeg boede hos missionær Jens Hansen og blev bedt til samtalemøde inde hos ham. Jeg åbnede ikke munden hele aftenen. Dagen efter kom Jens Hansen ind til mig og sagde, jeg syntes ikke, De deltog i vores møde i aftes. Er De ikke et Guds barn? Jeg kunne have klaret mig fra spørgsmålet med en løgn, men det ligger nu engang ikke for min stemme at hykle i dette spørgsmål. Derfor svarede jeg, enten er vi alle Guds børn eller ingen af os, men jeg er fritænker.

Det ville ikke have haft større virkning, om loftet var faldet ned i hovedet på ham. Hvad er det De siger, sagde De fritænker? Ja. Det varede noget, før Jens Hansen fik mælet. Jeg benyttede pausen og sagde ja, Jens Hansen, jeg vil ikke stå og lyve for Dem, hvad følger det så end kan få. Jeg er ikke kommet sovende til min overbevisning, og det er De vel heller ikke til Deres. Nu har De det i Deres magt at gøre mig umulig her og jage mig herfra.

Vi drøftede nu spørgsmålet i en fordragelig tone, og han sagde ja, havde jeg vidst det, jeg ved nu, var De ikke kommet til at bo hos mig. Men nu vil jeg spørge min Gud til råds.

Tak Jens Hansen, men spørg også Deres samvittighed.

Nogle dage efter kom Jens Hansen ind og sagde, ja Jepsen, De har været ærlig og oprigtig, og det vil Gud påskønne, og vi vil alle bede for Dem, at De må komme til en anden overbevisning engang.

Jens Hansen og jeg blev efterhånden venner, og han hjalp mig med at komme i gang. Jeg bad ham om ikke at omtale det til nogen, da der var mange missionsfolk der på egnen. Men det kom snart til almindigt kendskab. Jens Hansen skaffede mig meget arbejde og ofte med mange nye ure på fjerne pladser, hvor han rejste.

Jeg bød ham engang provision for ulejligheden, men han sagde, byder De mig det en gang til, kommer jeg ikke med nogen mere. Jens Hansen var mig en god mand. Det betaler sig engang imellem at være ærlig, men ikke altid.

Så oprandt 19. maj 1892, der var bestemt til bryllup. Den fik et andet forløb end mit første.

Hele den nærmeste familie og mange andre var med, og min fætter Anders Jensen var forlover. Der blev kimet med kirkeklokken, det var der ikke blevet, var jeg blevet spurgt. Men det regnede de også med, derfor blev der heller ikke spurgt.

Og så begyndte det samliv, der kom til at vare 55 år. Det blev som de fleste, stort og stille, regn og solskin, det var to vidt forskellige, der nu skulle finde et balancepunkt.

Vi fandt det. Marie fik set damerne. Det blandede jeg mig ikke i, det var ikke nødvendigt.

Marie var dygtig og sparsommelig. Vort første store mål at få eget hus, det fik vi i løbet af 3 år. Der var en plads midt i byen, som vi syntes særligt godt om. Den var på en skæppe land og kostede 1000 kr. Det tyggede jeg noget på, jeg kunne få et lignende for 500 kr. andre steder i byen, men til sidst købte jeg det, jeg syntes bedst om alligevel.

Det var med en følelse af stolthed at gå op og ned ad sin egen jord. Forretningen gik godt. Jeg var ikke forvænt med gode vilkår i forretningsmæssig henseende, men havde måttet stride mig frem i modvind, så jeg forstod at påskønne, da jeg fik vinden i ryggen.

Jeg tjente 1300 kr. det første år, en god fortjeneste for den tid, og så utroligt det vil lyde, satte jeg de 800 kr. i banken.

Nu må det erindres at jeg var alene de første 7 måneder.

Jeg fik dog også ord for at være en gnier. Men jeg havde gennem hele min ungdom været nødt til at spare mest muligt, den gang var der ikke noget, der hed starthjælp. Da hed det, min søn vil du frem i verden, så hjælp dig selv, og den lære havde jeg nemmet.

Vi smiler i dag over så ringe en sum som 1300 kr. men kære læser, du kommer måske aldrig til at opleve den glæde og stolthed, hvert lille stykke nyt bohavne bragte os, og vi var enige i at gå frem, så vi kunne se fremtiden i møde uden bekymringer.

De 4000 kr. jeg fik med Lusie var gået med til at sætte et nødtørftigt bo, værktøj, sygdom, død og begravelsen, samt til at leve for de første $\frac{3}{4}$ år efter at være kommet til Tåstrup.

Huset blev bygget efterår og vinter, så vi kunne flytte ind 1. maj, $3\frac{1}{2}$ år efter at jeg begyndte i Ugerløse.

Nu meldte der sig en ubehagelighed. Der var en dyb grøft foran huset, hvor der altid stod pølevand. Det var en landevejsgrøft og den kunne man ikke rørlægge og fylde uden vejvæsenets tilladelse.

Det blev meget vanskeligt at fylde den. Det var en meget kedelig historie, at have den liggende sådan med kun en smal overkørsel.

I min kvide gik jeg til den kloge kone.

Hun grundede længe over sagen, det var en meget vanskelig sag. Hun læste i salmebogen og tog store slurke af en flaske, der stod i et skab, hvori der var mange andre med mærkelige indhold.

Hun foretog mange mærkelige ting. Jeg blev efterhånden mere og mere nervøs for, at det skulle mislykkes. Tror De, De kan finde midlet, spurgte jeg? Ja, nu får vi se, men det er en meget vanskelig sag. Disse samvittighedsspørgsmål er noget af det vanskeligste, man kan komme ud for. Jo, det var jeg for længst klar over.

Efter en lang og pinefuld ventetid lykkedes det endelig for hende.

Jeg blev nu meget omhyggeligt sat ind i fremgangsmåden og de trylleformler, der skulle læses og hvorledes jeg skulle forholde mig under og efter tryllemidlernes anvendelse.

Jeg skal ikke her røbe hele fremgangsmåden, kun at der var noget med en halvtreds krone seddel, der ved tryllemidlernes hjælp skulle bringes over i vejassistentens vestlomme. Når den var vel anbragt der, ville noget af assistentens samvittighed indgå en uopløselig forbindelse med det stinkende pølevand i grøften, og så kan han ikke næste gang nægte at anbefale mit næste andragende til amtsvejvæsenet.

Det var en bitter pille at få ned, at der skulle en 50 kr seddel med i tryllemidlet.

Enhver gnier vil have let ved at forstå dette. Vi er internationalt forbundne i tid, rum og ånd mindst af det sidste, alle os i denne klub.

Jeg forsøgte at få det ændret. Kan en lap papir af samme størrelse og farve, og hvorpå der er skrevet 50 kr. ikke have samme virkning? Nej, der er absolut ikke en tøddel at ændre ved tryllemidlet. Bliver assistentens samvittighed så helt ødelagt, så han uden spor af tryllemidler anbefaler alle ansøgninger om tilladelse til at fylde grøften i hans område?

Ok nej nej, han har samvittighed nok til alle grøfter i hele hans distrikt.

Det beroligede mig noget. Vist holder jeg af mine medmennesker, især af det andet køn, men det ville ikke have moret mig, hvis jeg var blevet den eneste, der kom til at ofre 50 kr. i omkostninger for at få fyldt et stykke vejgrøft. Der skal være måde også med venlighed. Tryllemidlet virkede som ønsket og assistenten anbefalede min næste ansøgning og grøften blev fyldt.

At jeg efter dette er en fanatisk beundrer af de kloge koner, vil vist selv de trægste kunne forstå. Hvis disse koner så lidt bedre ud, end de i almindelighed gør, og var mere inddadende end de vist i almindelighed er, så ville de få mere at bestille, meget mere.

Men måske så trængslen for at komme til, kunne blive livsfarlig. Forsynet har i dette som i alle andre af livets forhold i sin umagelige visdom nok lavet det bedste.

Jeg har aldeles gratis hjulpet andre, der var i lignende forlegenhed, på en eller anden måde som jeg, ved at røbe hele fremgangsmåden.

De der kender mig og ved hvor påholdende jeg er, tvivler vel nok på, at jeg har gjort det gratis, men jeg forsikrer, at det passer. Jeg har kun denne ene gang tryllet med det her i landet. Men i Tyskland har jeg brugt det mange gange, og altid med samme gode resultat og til min meget store overraskelse virkede en 50 mark seddel lige godt i Tyskland som 50 kr. seddel i Danmark og så kostede en 50 mark kun 250 øre i danske penge.

Nu jeg er i gang med triste og kedelige historier så alligevel en til. Jeg er som allerede fortalt astronomisk indtresseret, og en dag da vi skulle til Tåstrup, tog jeg en kikkert med. Jeg ville prøve at få planeten Merkur at se. Jeg havde hundreder af gange forgæves søgt at få denne, vort solsystems mindste planet at se. Det fortælles, at Kopernikus på sit dødsleje beklagede sig over aldrig at have set den. Jeg vidste, hvor jeg skulle søge, og de atmosfæriske forhold var bedst mulige.

Jeg var så heldig at finde den. I min begejstring løb jeg ind og hentede Niels Pedersen for at delagtiggøre ham i min glæde. Jeg stillede kikkerten ind og lod ham se i den, og spurgte kan du se en rød stjerne? Ja, det kan jeg. Så har du set en planet som tusinder af mennesker forgæves har søgt efter. Og så fortalte jeg ham, at den var en klode, lignende men mindre end den klode, vi boede på. Og jeg fortalte om, hvor lang tid den var om at løbe en gang omkring solen. Længere kom jeg ikke, så afbrød Niels Pedersen mig med de ord, du tror da vel fanden ikke på sådan noget sludder? Det var

som om jeg fik en spand iskold vand ned ad ryggen. Jeg spildte ikke senere flere Guds ord på ham sådanne emner betræffende.

Efter 14 måneders ægteskab fik vi det første barn, en dreng. Han døde 14 dage efter af strubehoste. Hvem der har mistet et barn ved, hvor svært dette er. Han fødtes 21. juni 1895 døde i august 1895, og hed Alfred Rejnholdt Jepsen.

Vort næste barn fødtes 21. april 1896 og blev opkaldt efter den første. Det tredje fødtes 9. januar 1897 og fik navn Åge Helmer Jepsen. Det fjerde fødtes 12. juli 1898 og fik navn Henry Viktor Jepsen.

Det var vores sidste barn.

Da jeg havde boet i Ugerløse i 5 år, begyndte jeg at handle med cykler og symaskiner. Det forsatte jeg med i 8 år. Så var jeg snydt tilstrækkeligt og holdt op med det.

Men jeg havde lyst at handle og vidste, at det kunne der tjenes penge på. Man skulle bare ikke give kredit, og det holdt jeg i det store og hele fast ved siden. Hellere miste en kunde ved ikke at ville give kredit, end ved at blive snydt af ham, og så alligevel miste ham.

Jeg afstod nu barberforretningen til skomageren Nielsen, dette gik rundt i flere blade, Urmager Jepsen Ugerløse har afstået sin barberforetning til skomager Nielsen Ugerløse, og vakte forståelig munterhed.

Jeg skulle have 1200 kr. i afståelse og for barberstuen og inventaret, og han skulle afbetale beløbet i månedlige afdrag. Nielsen var en skidtsak, der ikke formåede at få afbetalt en øre. Der var 12 kautionister, som jeg så måtte henvende mig til om betalingen. De var alle mine kunder, så det var ikke morsomt.

Jeg forhandlede så længe med dem, og slog til sidst 400 kr. af. Da pengene var betalt og givet kvittering for 1200 kr. sagde Nielsens svoger, gdr. Henrik Frederiksen, så skal jeg aldrig komme i din forretning mere. Jeg svarede, jeg synes ikke, jeg kan gøre for, at din svoger er en skidtsak. Der var ingen af de andre der forlod mig.

Ved den lejlighed kom jeg igen i klammeri med herredsfuldmægtig Krog i Holbæk. Jeg havde selv skrevet papirerne om afståelsen af barberforretningen og tog ud med dem til stempeling og tinglysning, men Krog erklærede, at de ikke var retsgyldige. Hvad er der i vejen spurgte jeg?

Der er det i vejen, at de ikke er skrevet på stempel papir. Det kan vel ordnes bag efter?

Der står i loven, at det skal være sådanne papirer, det er disse ikke, basta.

Krog tilbød at skrive dem om i løbet af en time tid, så jeg kunne få dem med hjem til fornyet underskrift.

Det gik jeg så ind på. Da papirerne var skrevet læste jeg dem igennem for at se hvordan de nu var.

Jeg så da, at der stod barberinventar hvor der skulle stå barberstueinventar.

Jeg gjorde opmærksom på fadæsen. Det gør ingenting erklærede Krog. Så tror De da, at jeg vil skrive under på, at skomageren Nielsen kan forlange mine indvendige organer udleveret, så skal De komme til at tro om igen.

Det vakte almindelig munterhed på kontoret. Papirerne måtte skrives om, fadæsen kunne ikke rettes uden.

Krog tog hævn, han tog 40 kr. for at have en på kontoret til at skrive for sig i 2 timer. Sidste afsnit foregik pr. telefon og jeg lagde ikke sordiner på stemmebåndene. Men jeg måtte betale. Jeg forsøgte at blive fri, men ingen sagfører ville hjælpe mig.

Da jeg havde været i Ugerløse i nogle år, begyndte jeg at arbejde for at en få telefonstation der, muligvis med den bagtanke, at jeg blev bestyrer. Efter mange og længe forhandlinger lykkedes det, og jeg fik stationen.

Der gik ikke lang tid inden det blev mig klart, at det var en vildmand, jeg var hoppet på. Det var et meget karrigt selskab at arbejde for.

Et enkelt eksempel til belysning af dette.

En vinterdag blæste mange ledninger ned under en snestorm, og jeg gik ude en hel dag og reparable dem midlertidigt for at få forbindelsen i stand til abonnenterne, og det var udenfor kontraktens bestemmelser, jeg var ikke forpligtet til det. Jeg forlangte 3 kr. for min ulejlighed, selskabet bød mig 1 kr. Den nægtede jeg at modtage og fik således ikke en øre. Men det tjente Københavns Telefon selskab ikke ved. Efter den tid rørte jeg ikke en finger udover det, jeg var forpligtet til, endskønt der var mange ting, jeg mente kunne have været lavet på få minutter. Men nu måtte de sende en mand fra Holbæk, en tur på 4 mil. frem og tilbage. Jeg sagde hvergang, før jeg får de 3 kr, rører jeg ikke en finger ved den slags og selskabet ville ikke af med dette lille beløb. Sådan gik 3 år.

Da min kontraktmæssige tid 3 år var forbi på 14 dage nær, var der endnu ikke gjort anstalter til at få stationen flyttet. Jeg ringede da til hovedkontoret og satte dem ind i situationen, jeg tænker nok, de havde glemt min opsigelse for 1 år siden. 2 timer efter var overingeniøren på plads.

Det var da ikke Deres mening, at De ville af med stationen.

Jo, det kan De regne sikkert med.

Han bød mig nu en mere fordelagtig kontrakt.

De skal ikke spille nogen tid på mig, jeg vil under ingen omstændigheder beholde stationen.

Ingeniøren ville vide hvorfor.

For det første narrede selskabet mig med at love mig ca 20 kr. årligt i løse samtaler ved hver abonnent.

Ja disse ulykkelige samtaler. Hvor meget har De haft i løse samtaler?

Det første år 20 kr. i alt, siden ikke en øre. Så fortalte jeg om de 3 kr. for mit arbejde med de nedbrudte ledninger.

Jeg er sikker på, at dette aldrig er kommet ham for øre, så var det landet på rette sted. Jeg anviste ham 2 steder, hvor de gerne ville have stationen. Han valgte den nærmeste. Så blev der sat pres på flytningen, otte mand kom i gang.

Jeg havde truet med at sætte apparaterne på gaden kl 12, når min kontrakt udløb, og det tog de for alvor. De kunne ikke få den nye station i gang så tidligt, og ingeniøren bad om lov til, at en dame måtte passe stationen, til den kunne blive flyttet.

Jeg meddelte ham, det var ikke alvorlig ment, vi skulle nok passe den, til de kunne flytte den.

Ingeniøren var en meget behagelig mand, han havde været i Kina i flere år.

Det var Marie der havde passet stationen, og abonnenterne var kede af, at stationen blev flyttet.

Den dag stationen blev flyttet, og den dag da barberstuen blev rømmet, var de to store festdage vi havde i Ugerløse. Disse to havde givet os meget arbejde, men en meget ringe fortjeneste.

Acetylen gasværkerne.

Det var ved et tilfælde, at jeg kom til at arbejde med acetylen gasværk.

En foredragsholder skulle tale og vise lysbilleder i forsamlingshuset. Det var første sted, at han skulle bruge denne lyskilde, og han kunne ikke få den til at virke.

Der blev sendt bud efter mig, og ved fælles hjælp fik vi den i gang. Jeg købte så noget karbid og en brænder, og næste aften havde jeg dette nye lys i mit ene vindue.

Det var en mælkespand og en gummislange som rørledning.

I de to følgende år gjorde jeg mange hæderlige forsøg på at slippe ud af denne bedrøvelige jammerdal.

Der skulle to eksplosioner til, før jeg blev klar over denne farlige gasart.

Der gik ikke mange dage, før jeg havde et større og bedre gasværk i gang, og det blev straks solgt, og sådan også med det næste. Og nu begyndte jeg at lugte forretning. Og samtidig begyndte jeg at spekulere på forbedringer, da der var visse ulemper ved det, der var i brug.

Jeg kom nu i forbindelse med ingeniør Gabe i København. Han der havde startet med den belysning her i Danmark. Han opmuntrede mig til at forsøge at afhjælpe manglerne, der bestod i, at gassen, når den var udviklet i for stærk varme, var meget uren. Jeg fandt ud af vanskelighederne, og tænkte på at løse patent men ville først prøve, om de kunne sælges. Jeg lavede en lille model til at rejse med, og det første

sted jeg prøvede, var på et nyt mønsterbageri i Haslev. Det var især hos bageren, at denne belysning var hensigtsmæssig. Bageren lod meget indtresseret og da fremvisningen var forbi, lod han mig følge med ud i bageriet. Der stod min ide fiks og færdig i et tysk patent 2 år gammelt. Så røg den fortjenste i luften. Jeg tog derfra til København og viste mit gasværk til Gabe.

Ja det er det helt rigtige, det er lige som det skal være.

Ja gasingeniør, den tyske holder på det, nøjagtig som mit.

Marie var straks klar over fiaskoen, da jeg kom hjem dagen efter. Det var meningen at blive borte da mindst 8 dage. Jeg lavede så et til mig selv. Det var ganske vist ulovligt, men jeg brugte det i flere år, før det blev erstattet med et stort automatisk, anbragt frastgjort i jorden, og til belysning af hele huset. Og der skulle kun fyldes karbid på hver 24 dag.

Det første bevis på det stofs farlighed fik jeg ved en generalprøve ved en diletantforestilling i Ugerløse.

Jeg skulle levere belysningen. Da eksploderede gasværket. Trykket var så stærkt, at en stang, der stod op under loftet, gik gennem et 1.1/4 tomme tyk brædt og gipsdækket under loftet.

Jeg stod med den ene hånd på værket, men som ved et mirakel tog ingen skade. Men gasværket var flået i stumper, og der var intet tilbage, der kunne bruges.

Den anden gang det gik galt, det var det ulovlige, der skulle repareres. Maries fætter, blikkenslageren i Stenlille, skulle udføre reparationerne, da jeg ikke turde lade byens blikkenslager se det ulovlige værk. Værket havde ligget ude i gården i 8 dage i gennemtræk, for at al gassen kunne komme ud. Jeg var begyndt at behandle dette djævelskab med mere forsigtighed. Straks blikkenslageren satte sin blæselampe til udstyret, skete der en voldsom eksplosion, der hørtes over hele byen.

En ventil, der vejede ca. 10 kg, røg lige forbi drengen og borede sig ind i en brændestak.

Blikkenslageren fik sprængt trommehinden i det ene øre så blodet flød, foruden andre skrammer. Jeg havde åndsnærværelse nok til at løbe ud på gaden og stå og glo mig omkring som mange andre. Hvad er der, blev der spurgt? Jo det er netop det, jeg også står og spejder efter. Var det da ikke hos dig. Nej så stod jeg vel næppe her. Det blev aldrig opklaret hvor kanonskudet stammede fra, drengene var store nok til at kunne tie. Blikkenslageren måtte tage hjem og gå til sengs, som han måtte holde nogle dage. Men at han, børnene eller jeg selv ikke tog varig skade, er et under.

Men at jeg ikke for længst var kommet til skade, fatter jeg den dag i dag ikke.

Der blev dræbt eller lemlæstet mange. Det gik rigtigt op for fabrikanterne, hvor farligt det er. Nu bruges det så at sige ikke her i landet.

Patenteret lås til at løse kreaturer med i ildebrands fælder uden at komme ind i staldene.

Ideen til denne lås fik jeg ved, at der indbrændte over 200 kreaturer ved en herregårds brand. Der blev opfordret i avisen til at forhindre disse frygtelige lidelser for de mange dyr, der mellem år og dag indebrændte, og prøve på at lave apparater, så dyrene kunne låses uden, uden at nogen behøvede at komme ind i staldene.

Jeg løste denne opgave efter mange spekulationer og en udgift på 500 kr. Det var en lås, og da prøverne var færdige, løste jeg dansk patent på den. Jeg ville have løst verdenspatent, men det rådede patentkontoret mig heldigvis fra, ellers var tabet blevet langt større.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på denne sag, det kunne fylde en hel bog. Der var arbejde i lange dage og nætter i måneder. Og uheld og skuffelse, ingen mad, og da låsen endelig var færdig til salg kom den største skuffelse.

Ingen, eller så godt som ingen, ville købe den.

En agent der rejste på landet med varer for landbruget og som havde læst i avisen om låsen, kom og ønskede at få agenturet for Sydsjælland.

Men da han hørte prisen 3,25 kr, stykket, ønskede han ikke agenturet.

De får ikke solgt mange til den pris. Jeg kender landboerne, kunne De sælges for 25 øre stykket, ville der være enkelte, der ville købe dem. Men langt den største part ser helst, at besætningene går samme vej som det øvrige.

Jeg protesterede, jeg tror nok, at jeg så kender landboerne bedre end De gør.

Ja ja, jeg kommer her på egnen igen om et år, så er De klogere på dette punkt, end De er i dag.

Han kom et år efter. Det første han sagde, var - fik jeg så ret? Jeg kendte ham ikke og vidste ikke, hvad han mente. Fik De så solgt Deres låse. Nå, det er Dem, nej det gik ikke. Nej det vidste jeg. Jeg havde en agent ude i 5 dage a 10 kr kr. dag. Han solgte 12 låse, jeg tjente 18 øre pr styk. Nettotab 47 kr. 84 øre. Så var jeg ude i 3 dage, jeg solgte ikke en.

Jeg var blandt andet på den gård ved Tissø, hvor de mange dyr var indebrændt, der var nu brandfrie stalde.

Jeg talte med ejeren og viste ham låsene, som han forøvrigt kendte af omtale i bladene, han behøvede dem jo ikke. Han sagde, kan De få assuranceselskaberne til at påbyde landboerne at anskaffe Deres låse eller bygge brandfrie stalde, så kan De få solgt dem, ellers ikke. Så gav jeg op. Det var en stor skuffelse. Om nogen havde budt mig 100.000 kr. for patentet, var det ikke blevet solgt.

Den fotografiske forretning.

Jeg havde været amatør fotograf i flere år, da fotograf Rasmus Nielsen, Ringsted foreslog mig at bygge et fotografisk atelier, da jeg skulle bygge huset om. Også på det område syslede jeg med forskelligt, men der var intet af det, jeg syslede med, en lukker og et kamera, der gav penge. Jeg byggede atelieret, Nielsen monterede det. Jeg tog billederne og fremkaldte dem. Nielsen lavede billederne og solgte dem. Og så delte vi halvt. Jeg drev denne forretning til huset blev solgt.

Elektriske ringeapparater.

En møller opfordrede mig til at lave et apparat til at gøre alarm, når der var så meget vind, at en vindmølle kunne gå. Det mente jeg var en let opgave, og et par dage efter mødte jeg med et apparat, der som jeg mente, kunne løse den opgave. Det gik godt i 14 dage, så strejkede den. Kontakten hvor fejen lå, blev lavet om, samme resultat o.s.v. flere gange. Så lavede jeg en kontakt, der virkede godt i 3 måneder. Det blev opstillet 3 andre steder, og jeg tænkte på at løse patent. Så begyndte det først opstillede at svigte og siden også de andre at svigte. Det var så meget ærgerligt, da jeg kunne sælge dem på egnens vindmøller. Jeg rejste så til København og rådførte mig med en elektronik ingeniør. Han sagde, hvis De kan lave en sådan kontakt, bliver De millionær med det samme, det har tusinder før Dem eksperimenteret med. Så rejste jeg hjem og pillede apparaterne ned, og betalte pengene tilbage. En af møllerne ville ikke på vilkår tage mod pengene. Så sendte jeg ham dem på en postanvisning, så beholdt han dem.

Da jeg havde opstartet barberforetningen begyndte jeg at handle med galanterivarer. Det er et meget vidtspændende begreb, der omfatter mange forskellige varer. Jeg var ikke branchekyndig, men gik til de største firmaer og sagde, jeg vil gerne handle med Dem. Jeg er kontant betaler, men jeg har ingen forstand på disse varer. Vil De behandle mig sådan, at jeg også kan handle her, når jeg får det nødvendige kendskab.

Der var ikke et firma, der misbrugte denne tillid. G.W.Gels repræsentant spurgte mig engang. Hvordan går det til, at De har alle vore bedste varer i den prisklasse, de handles i. Hvem har givet Dem disse dessiner?

Firmaet selv, svarede jeg.

En anden chef i et stor firma (der var 3) sagde nogle år efter, De har aldrig handlet så godt, som første gang De handlede her. Der var aldrig nogen, der havde vist os den tillid, De viste os. Jeg gik personligt og tog elleve stykker ud.

Det var rigtigt nok. Jeg havde sagt, De må sende mig for så og så mange hundrede kr. Vil De så sende, hvad der passer for et landpublikum.

Forretningen gik nu sin jævne gang stadig fremad til trods for, at jeg havde mange jern i ilden samtidig.

En handel.

Et gammel anset firma gik i stykker. Det var det firma jeg lige har skrevet om, hvor jeg handlede så godt første gang. Galanterivarer er ikke let at sælge på auktion, hvorfor firmaet fik lov at reducere det store lager. De solgte ud af det hele og var så kloge at sælge det dårligste først, og forsøgte så at sælge resten fra lageret til jul. Men dette mislykkedes og de skulle ud 1. januar.

De skrev så til enkelte kunder, der kunne betale kontant, om at de ville betale rejsen for dem der kom, selv om de intet købte.

Jeg var den eneste, der kom dagen før lille Nytårsaften. Jeg gik og så på varerne 1½ time uden at købe noget, så kom den af cheferne, jeg før har omtalt, hen og spurgte, vil De købe noget Jepsen?

Ja, men jeg ønsker at kende deres køberkode, så jeg kan se hvad De selv har givet. Den fik jeg, og så begyndte vi at handle. Vi begyndte med 110 forskellige skrivetøj, hvad vil De give for dem? 1 kr. stykket, værsgod.

Næste var et lille værelse med hylder fra loft til gulv fyldt med figurer af keramik, majolika, terrakotta og meissen porcelæn, mange hundrede.

Hvad vil De give, 100 kr. værsgod, og sådan handlede vi hele dagen, og jeg købte omtrent det hele.

Vi handlede hele dagen på den måde, at jeg bød. Var der noget, vi ikke kunne blive enige om, gik vi til det næste. Og da vi havde gået det hele igennem spurgte han, hvad vil De så give for alt det, vi ikke har kunnet blive enige om, deriblandt flere gros stokke. Jeg gik rundt og skrev op, og så gav jeg et bud, der syntes mig uanstændigt lille. Værsgod, så havde jeg købt det hele.

Jeg fik 40 større og mindre pakkasser fulde af varer. Da vi var færdige med det hele, var kl. 11 om aftenen. Chefen sagde, De har tjent flere tusind kr. i dag, og det var rigtigt nok.

Men nu gjaldt det om at få det solgt, det tog flere år. Stokkene og enkelte andre ting solgte jeg til handlende i Holbæk.

Efter handelen blev huset for lille, der måtte en etage til på. Der var lavet om på det mange gange.

Jeg var besat af mani til at lave om, blot det kunne blive omtrent ligeså godt som før. Marie drillede mig, når der var en standsning. Skal du ikke snart til at lave om på noget, jeg synes, det er så længe siden, der er lavet ompå noget.

At det gamle hus (ved gammel forstås 15 år) var der ikke stort andet tilbage end hullet i skorstenen.

Fra det øjeblik vi tog taget af huset, og til vi igen havde det under tag (6 uger) regnede det omtrent hver dag, så vi sejlede og fik meget ødelagt. Vi lå under presenning i sengen for at være nogenlunde i tørvejr. Men det var en kedelig omgang. Nu kunne der ikke nemt laves om på huset, og så var der egentlig ingen grund til at beholde det, og 6 år efter solgte vi det i foråret 1913. Vi forlod Ugerløse en af de første dage i april.

Ugerløse havde været mig en god by i forretningsmæssig henseende, men jeg kom aldrig til at føle mig hjemme der. Bortset fra en vennekreds var og blev jeg en fremmed.

Jeg har altid haft besvær med at komme på bølgelængde, eller synge med de folk jeg var i blandt, og jeg mente at disse mangler bedst kunne skjules i en købstad, hvor man lever ligesom lidt længere fra hinanden.

Nu begyndte der et livsafsnit af tilværelsen, hvor skulle det blive dejligt at få lov at hvile ud.

Vi havde sådan set ikke haft en helligdag i de 21½ år vi havde boet i Ugerløse. Det vil vist kunne forstås i betragtning af alle de jern, jeg der havde haft i ilden.

3 måneder ville vi holde fri, hvor skulle vi nyde, og glæde os og besøge familien, og så blev det helt anderledes. Bortset fra de første otte dage begyndte det at knibe med at få tiden til at gå, og det blev hurtigt værre og værre, og da der var gået måned var det rent galt.

Noget bidrog det vist nok til, at vi ikke vidste, hvor vi skulle bo.

Jeg havde anverteret i pressen om forretninger, der var til salg. Og der var nok, der ville sælge.

Jeg fik en snes tilbud, og med dem rejste jeg ind til urgrosserer W. Holst, og bad ham vejlede mig bedst muligt. Da han havde set dem igennem, sagde han, den og den er dødssejlere, der og der er skatteprocenten så høj, at en mand med penge havde gode udsigter til at blive befriet for denne byrde o.s.v.

Resultatet blev, at jeg opgav at købe en forretning, så hellere begynde på bar bund.

Og det blev så bestemt at begynde i Ringsted. Nu gjaldt det om at finde en passende butik. Det var kun en, der kunne være tale om, den lå på torvet og ejedes af en maler Brandt. Efter lange og besværlige forhandlinger med Brandt var der en, der rådede mig til at tale med fru Brandt. Det gjorde jeg, og så gik lejemålet straks i orden, og vi kunne flytte ind 1. juli.

Jeg gik rundt til de stedlige urmagere og hilste på dem, og spurgte om de troede, at der kunne leve en urmager til. Svaret var ikke lovende. Der kan nok leve en urmager til her, men ikke på den plads. Det så i begyndelsen ud til, at de skulle få ret. De første 3 måneder var hele omsætningen kun 111 kr. De første 8 dage kom der ikke en

kunde. Den første forretning var, at jeg solgte et par briller til Brandt, den næste et vækkeur til 11,50 kr. så erinder jeg ikke længere. Når nogen spurgte, hvordan går forretningen, storartet, langt over forventning.

Den slags nødløgne bruges uværgeligt af alle, at hyle ville kun vække glæde hos de kære medmennesker, og det er man ligeså lidt ude efter, som dem på den anden side af plankeværket. Jeg har altid været godt forsynet med selvtillid i forretningsmæssig henseende, men her blev den unægtelig sat på en hård prøve. Først tog jeg musikinstrumenter ind, men uden resultat. Så besluttede jeg mig til at begynde på guldsmed. Jeg gik til Låby, der var formand for foreningen for Sjælland og ville melde mig ind, men det kunne der ikke være tale om. Jeg kunne ikke blive medlem, og som han mente, så heller ikke få varer.

Jeg sagde, tror De ikke, det er klogere at have mig i foreningen end udenfor?

Nej, De får aldrig nogen betydning her. Jeg kan for øvrigt meddele Dem, at urmagerne her heller ikke regner Dem for noget, kun som en slags høker.

Som du vil kunne forstå, Låby var en fin, dannet mand. Ja ja, Låby fremtiden vil vise hvad jeg kan, og om jeg kan få betydning. Betydningen her afhænger da heldigvis ikke af Dem.

På vejen hjem stak jeg hovedet indenfor hos urmager Skytte og sagde, jo nu fik jeg at vide hos Låby hvad I regner mig for, men vær vis på at jeg skal få den part, der tilkommer mig.

Denne behandling satte mig i højeste alarmberedskab og påfølgende energiudfoldelser blev af en styrke, jeg ikke havde troet mulig.

Nu blev situationen ikke alene at leve, men nok så meget et prestigespørgsmål. Jeg var blevet såret på et ømt punkt, og det fik følger. Jeg ville aldrig være kommet så langt uden dette skub.

Det blev en kamp gennem 10 år, så havde jeg sejret, og fået den oprejsning, jeg tørstede efter.

Jeg blev anmodet om at melde mig ind i foreningen, men afslog det. Jeg havde stået udenfor i de vanskelige krigsår og årene derefter, og havde været bedre forsynet med varer end mine konkurrenter.

Et eksempel på denne påstands rigtighed. Ved et møde her i Ringsted for urmagere i Sorø amt, kom jeg ved frokost til at sidde ved siden af urmager og guldsmed Fersløse fra Sorø. Han spurgte, hvordan går det Jepsen med at få guldsmedevarer, De står jo udenfor foreningen? Jo tak, jeg mangler ikke varer. Så råbte Fersløse, jeg troede ikke, urmagerne i Ringsted løj. Gør de det spurgte Skytte? Ja, det gør Jepsen da, han siger, han har guldsmedevarer nok. Han står udenfor foreningen, og vi der står i foreningen har så at sige ingenting. Jeg svarede, når vi er færdige med frokosten, kan I følge med over i min butik, så kan I få bevis for, at jeg ikke har løjet.

Hele striben 18 mand, hvoraf de fleste havde både ur- og guldsmede forretning, fulgte med. Og da forevisningen var forbi, var der fuld enighed om, at jeg ikke havde løjet.

Jeg fik varer gennem mange skjulte kanaler, og det lykkedes ikke mine konkurrenter at få opsnuset, hvorledes eller hvordan, endskønt De anstrengte sig af yderste evner. Jeg benyttede hensynsløst alle metoder, og en hårdnakket reklame i alle byens blade, og løbesedler i stor udstrækning. Og det lykkedes da at komme i gang, og omsætningen voksede år for år. Sådan gik de første 8 år, så udløb min lejekontrakt, og det var mig ikke muligt at få den fornyet.

Jeg blev nødt til at se mig om efter en anden butik.

Jeg fandt en sådan i den nye gade mellem Sankt Hansgade og banen. Det var med store betænkeligheder at jeg indlod mig i forhandlinger om den. Det var en stor butik, med 2 store vinduer, og kostede 3600 kr. med en 4 værelses lejlighed. Der hvor jeg boede, gav jeg 875 kr. for butik og lejlighed. Men jeg havde intet valg, og sluttede lejemålet for 10 år. Først da det var i orden, tilbød Brandt mig ny lejekontrakt. Jeg forsøgte da at blive løst fra lejemålet i den nye gade og tilsidst bød jeg Frankel 3000 kr. for at slippe, men han erklærede kategorisk, De kan ikke købe dem fri for penge.

I denne periode kom jeg ud for stærke rystelser. Efter krigens højkonjunktur faldt priserne i rasende fart, og det så en overgang ud til, at jeg skulle miste alt. Marie blev opereret for mavesår, Alfred blev angrebet af en farlig sygdom, og var uarbejdsdygtig i 1½ år. Men både Alfred og Marie kom sig. Disse år var ingenlunde lette for mig, men efterhånden kom jeg på ret køl igen. I oktober 1921 rejste Marie og jeg til Berlin, det var i den såkaldte valutaperiode. Den tyske mark var i skred mod afgrunden. Jeg havde spekuleret i tyske mark og meget andet på børsen, og var sluppet helskindet ud af alt undtagen tyske mark, dem lå jeg inde med for 3200 kr. til en pris af 30.

Nu kunne de ikke sælges, ingen ville købe, og nu nedsattes de til 10 og faldt daglig. Jeg rejste så ned for at købe varer for dette beløb, men det blev et eventyr, der langt overgik det fra København omtalte.

Begyndelsen var ikke lovende, undervejs til Gedser brød en orkan løs, og da vi nåede Gedser kunne færgen til Warnemynde ikke afgang, og vi måtte overnatte.

I Gedser var der intet logi, og da vi nåede tilbage til Nykøbing var alt der optaget. Expressen 70 fra København var blevet standset der. Vi rendte nu byen rundt for at finde logi, men uden held. Tilsidst måtte vi hjemsøge urmagerne der, og fik endelig et værelse og god forplejning. Næste dag lykkedes det at komme afsted, men nu var det dobbelt besværligt.

I toget mellem Warnemynde og Berlin traf jeg en grosser fra København, jeg kendte. Han spurgte, har De sikret Dem et værelse? Nej, det har jeg ikke. Så kan De regne med, at De kommer til at gå på gaden i nat og sandsynligvis hver nat, så længe De er der. Om det kan være Dem en trøst, kan jeg fortælle Dem, at det er der mange, der må.

Det var meget ubehagelige oplysninger. Vi kunne ikke være i Berlin før 11 ¼ aften, og det var meget koldt.

Jeg kunne kun nogle enkelte tyske brokker, så det så alt andet end lovende ud. Jeg vidste før jeg rejste, at logispørgsmålet var vanskeligt, og nu var vi 2 dages rejsende. Da vi nærmede os Berlin, aftalte jeg med Marie, at vi måtte være mellem de første, der slap ud af toget, og så sætte farten op på højeste gear til de hoteller, der lå nærmest banegården. Vi havde ingen bagage.

Som aftalt så gjort, vi løb som fanden var efter os, stormede ind på det første hotel, og bad om et værelse. Der er et mundheld, der siger, at lykken følger fjolser. Vi fik et endda meget smukt værelse det første sted, vi spurgte. Ingen vil dog fatte vor glæde over vort held. Vi bestilte for 8 dage, og vi havde en tjener kredsende om os hele tiden, når vi var på hotellet. Der var et godt køkken og mad nok, og vi blev kongeligt betjent. Vi hørte til den privilegerede klasse, det gjorde alle nord fra.

Marken stod nu i 7 danske ører. Nu begyndte eventyret. Vi søgte et nordisk rejsebureau og bad om at få en dansk talende tysker, en dame som byviser. Her som under hele turen var vi usandsynligt heldige. Vi fik en branchekyndig dame ca 30 år, jøde, men et af de elskværdigste mennesker, jeg nogensinde har mødt.

Vi brevvekslede med hende flere år efter. Hun blev gift med en professor i Wien, også efter da skrev vi sammen. Marie og jeg talte tit om hende og mindedes de bevægede dage. Hendes navn var frk hun havde været i Sorø 1½ år.

Og så begyndte arbejdet med at få vore mark omsat i varer. Vi fik ikke alene omsat vore tyske mark, men mange tusinde danske kr. tillige. Frk..... vidste, hvad vi kunne købe, det var alle jøder, men jeg købte, som om jeg var storgrosser og ikke som indehaver af en butik i Ringsted.

Foruden at kunne betale kontant, havde jeg som reference 3 store tyske firmaer. Det åbnede alle døre.

Jeg stod for at skulle skifte butik, men med de priser, jeg købte til, kunne alle varer sælges med en kæmpe avance.

Jeg skal give et fingerpeg. Et kaffeservice der før krigen kostede 85 kr. købte jeg for 5 kr. pr sæt. Men smykker i guld og sølv var helt fantastisk billige, men dem og flere andre ting, var der udførselsforbud for.

Men Marie og jeg udsuglede smykker alene for 15.000 mark, foruden en mængde andre ting. Omkring i butikkerne købte jeg 20 kikkerter, samt nogle fotografi apparater, og 105 barometre, alt det var der udførselsforbud på. Kikkerter og 52 barometre lykkedes det mig ikke at få ud, men jeg fik det solgt dernede uden tab.

Det mest oprørende ved hele postyret var udsuglingen. Alle guldsmykkerne, ringe, halssmykker, brocher, manchetknapper, kæder, og meget andet, blev syet ind i vatpuder til at anbringe forskellige steder på os. De mindst værdifulde smykker og

mange udførselsforbudte varer blev anbragt, hvor der var en mulighed. Vi havde hver 2 store rejsetasker, der struttede af sundhed. Vi var adskilligt mere velklædte, da vi rejste hjem end ud, dobbelt belagt. Paraplyer, hver en kikkert, og fotografiapparat, ringe, armlænker og så videre, hvor der med rimelig grund kunne anbringes noget. Frk..... var os behjælpelig med at ordne det hele. Jeg var ikke så glad ved at indvi hende i disse hæderlige forsøg på at snyde den tyske stat, men jeg smurte godt, og det gik.

Så begyndte hjemrejsen, og den blev usædvanligt spændende.

Hvordan ville vi klare det tyske toldvæsen? Det danske ditto nærede jeg ingen onde hensigter imod.

Da vi nåede Warnemynde gik det som en løbeild gennem rækkerne, der er forstærket toldvagt. Tak skæbne, så er vi alle leverede. Vi havde været i kupe sammen med en manufakturhandler fra Svendborg, han havde en stor kuffert fuld af sølvvarer. Man skal være storsnudet mente han, han rejste hver uge til Berlin.

Jeg har gennem et langt liv, ved selviagttagelse, og ved at iagttage mine kære medmennesker lært, at mennesket er et såre skrøbeligt kar, og ihukommende den kloge kones råd med grøften og resultatet der, erindrede jeg i Warnemynde og handlede derefter. De nye toldbetjente var unge og meget energiske, og resultatet af deres iver viste sig i læssevis af konfiskerede varer. Vor rejsefælle blev plukket helt ren, hans teorier var altså ikke gode altid. Marie og jeg avancerede langsomt hen mod det sted, hvor der var nogle ældre funktionærer. Jeg tænkte, de er nok mere tilgængelige for de fornuftgrunde, jeg havde tænkt at forebringe dem, og det viste sig at passe.

I rummet hvor vi skulle kropsvisiteres anvendte jeg det samme magiske middel og, det havde også samme virkning. Men hvor kvinderne blev viseteret kunne jeg ikke være med og kunne således ikke komme til at anvende tryllemidlet. Det varede længe før Marie kom ombord, og jeg blev efterhånden ængstelig for, at det var gået galt. Det rygtedes ombord, at flere damer var blevet helt afklædt og nogle kom grædende ombord. Efter en pinefuld ventetid kom Marie, bleg men med det hele i behold. Hun var også blevet undersøgt, men de havde ikke fundet noget.

Da vi kom til Næstved indlogerede vi os på et hotel, og næste dag endte eventyret. Vi var hjemme med alt det, vi rejste fra Berlin med i behold, og i løbet af en måned kom alt det vi havde købt. Æresbegreberne er i min levetid undergået store og som det fremgår væsentlige forandringer. Af overstående har jeg ikke været helt uden evner til at tilpasse mig. Mennesker er et produkt af sine omgivelser, og selv om jeg har undgået at efterabe alt, er der dog hængt noget ved.

I sommeren 1922 foretog vi en 16 dages feriudflugt til Tyskland og Svejts for at se lidt af den verden, som jeg da havde levet 58 år i og hidtil set så lidt af. Vor yngste søn

Henry var med som tolk, og det klarede han fint, og så var en kusine til Marie med, altså i alt fire.

Jeg havde en færdig rejseplan, der var udarbejdet af en mand, der havde rejst meget på disse egne. I Berlin søgte jeg forskellige oplysninger i et rejsebureau og købte billetter til hele turen. Vi skulle fra Berlin til Köln, sejlads på Rhinen til Main, derfra til Heidelberg, Frankfurt am Main, Rothenburg, Stuttgart, Karlsruhe, Singen. I Svejts til Schaffhausen, Zyrich, Luzern, sejlads på Vierwaldstettersøen til Fluelen og tilbage. Meiringen, spadseretur over bjergpasset grose Scheidegg, til Grindelwald,(10 timer), med bjergbanen til bjergpasset kleine Scheidegg, spadseretur til Lauterbrunnen, med bane til Bern, Kehrsatz, sejlads over Bodensøen til Friederchshafen, op gennem Tyskland til Berlin og Warnemynde.

Men nu kommer der noget helt fantastisk, hele denne mange tusind km. tur kostede 7 kr. pr person, i alt 28 kr.

Jeg ville ikke tro det, der måtte foreligge en mistforståelse. Jeg var alene og talte som før nævnt ikke tysk, men så trådte en svensktalende herre til hjælp, og jeg blev klar over, at det var rigtigt nok. Den tyske mark stod da i 2½ a 3 øre, det var forklaringen. De tyske baner kunne ikke følge den tyske marks rejse mod afgrunden, de kunne ikke beregne billetprisen og lige finde nye kurser på marken.

Det blev senere endnu mere fantastisk. En grosserer Samuelson i København bestilte 100 kaffeservice a 85 kr. stk. Da der gik et år før han fik dem og et halv år til før han betalte dem, stod de ham i 40 øre pr. sæt inklusiv told og fragt. Jeg havde som allerede omtalt fået 5 servicer af samme slags for 5 kr. pr sæt.

Men en anden historie fra Flensborg egnen kan følge med her, skønt disse historier ikke vedkommer vor ferie rejse, så kan de dog give lidt forståelse af, hvor fantastiske forholdene efterhånden blev i Tyskland.

En gårdmand der, afstod sin gård til en mand. Der var.....gæld på gården. Der var søskende, der hver skulle have..... mark i arv. Alt dette betalte han ved at sælge en høne. Og så fik han desuden 1 million mark tilovers.

Efter dette sidespring igen igang med ferieturen.

Bare toget nu ikke er gået, mens jeg har fortalt dette? Nej vi nåede at komme med.

Vi kørte til Köln fra Berlin om natten, og løste tillægsbillet til den 2. klasse og stak konduktøren en 50 mark seddel, og fik en kupe for os selv. Så vi lå og sov godt hele natten, og det lod sig gøre, skønt toget var fyldt til trængsel. Og den metode og dette tryllemiddel brugte jeg under hele turen, når vi rejste om natten, og det skete flere gange på strækningen, hvor der kun var fladt terræn. Gennem bjergegne rejste vi altid om dagen.

Fra Karlsruhe til Singen fulgte vi Schwarzwald bjergkæden på langs, det var en strålende oplevelse og højderne i Bernau Schwarzwald var det mest storslåede. Vi

oplevede intet sensationelt. Vi så nogle laviner gå ned, og kunne beregne afstanden ved at tælle sekunderne, til vi hørte den tordenlignende lyd. Men der gik ingen ned i nærheden af os. En lavine var gået ned et sted, vi passerede. Der havde været en skov af unge træer. Der var pløjet en rende på ca 100 m. i bredden, og vejen var helt forsvundet. Der var mandskab i gang med at udbedre den.

Vandfaldet ved Schaffhausen var ikke så imponerende, som jeg i forvejen havde forestillet mig det, endskønt det var i smeltnings tiden. At gå turen efter fra dag til dag skal jeg ikke indlade mig på, det skal selv opleves. Vi havde strålende sommer vejr på hele turen, kun på strækningen fra Berlin regnede det. Et to personers selskab der rejste samme tur som os, traf vi i Sudstern, de havde haft regn hver dag. Jeg glemte at tilføje, at de tog turen i modsat retning. Verden er lille. Vi blev gensidigt overrasket ved at træffe hinanden der, vi var rejst hjemmefra samtidig. Det var sønnedatter af Østergård, der havde planlagt turen. Det var alt i alt en oplevelse, som vi var glade for.

Åge rejste til Argentina.

Vor søn Åge, der var udlært som maskinarbejder, gik, efter at have været soldat, arbejdsløs i lange perioder i de to følgende år. Det syntes han heldigvis ikke om, og han besluttede sig til at udvandre til Argentina. Han rejste den 13. november 1922. Vi havde ikke regnet med, at det skulle blive så længevarende, nu er det 26 år siden, og han har ikke været hjemme siden. Og hans moder fik ham ikke at se mere, og det går måske mig ligeså. Åge befinder sig godt i Argentina og har ikke manglet arbejde der. Han har gode evner til at skildre forholdene der, både kulturelt, politisk og økomisk, og jeg har temmelig godt kendskab om forholdene der.

Vi flyttede fra Torvet 3 til Tinggade 1 den 27 marts 1923. Det var som belyst ikke helt frivilligt. Men som i alt siden jeg begyndte i Ugerløse, har jeg i forretnings sager haft vindue på ryggen og sådan også her havde jeg heldet med.

Det var i en udpræget nedgangsperiode, hvor andre indskrænkede sig, for at ride stormen af, og jeg udvidede til det tilsyneladende dumdristige. Det manglede da heller ikke på advarsler og spådomme om krak.

Grosserer W. Holst, København, der som det senere viste sig havde særlig godhed for mig, kaldte mig ind og foreholdt mig det betænkelige i, at jeg udvidede på en tid, hvor alle søgte at indskrænke sig. Han havde været min eneste forbindelse i urbranchen i 25 år. Jeg forklarede ham hvorfor og hvorledes, og han forstod mine motiver og billigede min handlemåder. Og det viste sig senere, at han hjalp mig ikke alene med råd, men også i dåd.

Det viste sig nemlig, at mine dispositioner kastede mindre af sig end beregnet, og jeg henvendte mig i Ringsted bank om at få en kassekredit på 10 000 kr. Det kunne jeg godt få. Jeg disponerede så over beløbet, og da jeg kom op i banken for at trække på den lovede kassekredit, fik jeg først at vide, at jeg skulle skaffe kautionister. Det kom til et skarpt ordskifte med bankdirektøren over, at han ikke samtidig med anmodningen om kreditten havde gjort mig opmærksom på, at der forlangtes kaution, særlig da jeg kendte en mand, der havde kassekredit uden kaution.

Jeg forlod banken i vrede. Jeg kunne nok have skaffet kautionen, men det lå under min værdighed. Jeg prøvede på forskellige måder at klare mig igennem, men det viste sig hurtigt, at det ikke blev let. Og for ikke at få mit ellers gode omdømme som betaler forringet, rejste jeg ind til W. Holst og forklarede ham situationen, som den var. Og jeg mødte en enestående tillid og forståelse, og jeg tog derfra med en fuldmagt til at trække 10 000 kr på hans bankkonto, uden anden sikkerhed end min person. Jeg afviklede beløbet på 2 år. Jeg tænker i dag med taknemmelighed på den mand, der i en vanskelig tid uegennyttigt hjalp mig. Jeg klarede mig nu efterhånden igennem den vanskelige tid, der varede ca. 12 år. I denne periode gik konjunktoren op og ned, og omsætningen gik stadig fremad. Alfred var nu blevet rask og i de følgende år blev hans medhjælp af afgørende betydning for forretningens gang, og hans arbejdssevner tog til i samme omfang, som mit tog af.

Der var allerede det bedste forhold mellem os. 1. januar 1945 afstod jeg forretningen til Alfred. Jeg var da lidt over 81 år gammel. Hvad politik og religion har kostet mig gennem de mange år, lader sig ikke opgøre, jeg kom som regel først til at tænke på penge-kassen bagefter. I de senere år, da gassen gik mere af ballonen, gik det bedre.

Endnu en pralehistorie om en forretning, jeg lavede i 1932 eller 33. England devaluerede sin valuta og gik fra guldet. Jeg hørte om det i radioen under sidste aftenudsendelse, jeg var straks klar over følgerne for Danmark.

Om morgenen rejste Alfred til København for at købe varer, så meget han kunne få. Det første firma, han kom til, var allerede lukket. Grosserereren erklærede, vi er ligeså kloge som i andre, men det var det eneste sted de havde lukket, og Alfred gjorde store forretninger.

Jeg blev hjemme. Der skulle komme to fremvisere af ure, og det var vigtigt at få købt så mange ure som muligt.

Det første firma var T.G.Fillenborg. Jeg købte i dusin hvor jeg før kun købte i styk, og representanten kunne ikke forstå hvorfor, og han blev først kaldt hjem dagen efter. Den anden var firmaet Wandsneider, han var i likvidation og solgte ud med 20 procent rabat. Han kom om eftermiddagen, men havde lugtet lunt, og ville helst undgå at sælge noget videre. Men jeg tilbød ham pengene straks, også lukkede han op. Men da jeg havde fået for 1400 kr. lukkede han af. Mens vi stod og handlede

ringede Alfred hjem, at han havde et parti ure på hånden, om han skulle købe dem. Det skulle han. Det var fra Wandsneider, og han blev opmærksom på, at det var ure fra hans firma, det drejede sig om. Han tog en expressamtale hjem for at stoppe salget, men det var bagefter. Alfred havde fået urene.

Næste dag var jeg inde og endnu var der enkelte steder, hvor der endnu handlede til de gamle priser, men så var det også forbi.

Priserne steg straks 20 procent og lidt efter 5 procent til.

Maries sidste år

Da Marie var i nærheden af de 70 år begyndte sygdom sin nedbrydende virksomhed. Det var hjertet, der ikke kunne holde til det gamle tempo. Men at få hende til at sætte farten ned, lå længe udenfor mulighedens grænser. Lægens stadige omkvad, De må holde Dem i ro, var længe uden virkning, han var knapt nede ad trappen, før hun var i sving igen. Jeg har sjældent set Marie sidde uvirksom, der var altid et eller andet, der absolut skulle gøres. Sådan gik ca 3 år. Så foreslog lægen os at søge en specialist. Vi søgte professor Warburg. Tilsyneladende var det på det sidste, Warburg beordrede hende til sengs, og der skulle hun blive foreløbig, og det hjalp.

Marie blev bedre og kom op igen, og så gentog det samme sig. Hun kunne ikke holde sig i ro, og så gik det igen ned ad bakke. Så kom hun ind hos Warburg og lå der i 6 uger, men kom så hjem uden synderlig bedring, og kort tid efter gik hun tilsengs for ikke mere at komme op. Og så bredte forkalkningen sig også til hovedet, og så lå hun i 3 år og 1 månede og døde 8. september 1947. Marie var i sin sygdom uden nogensinde at beklage sig, hun tog det som en selvfølge, der ikke kunne være anderledes. Maries verden var hjem og børn, det omfattede hun med rørende kærlighed, og I, hendes børn og børnebørn, har mere at takke hende for, end I tilfulde forstår.

Forskellige betragninger

De to krige.

I august 1914 begyndte krigstrommerne at lyde, efter mordet på den østrigske kronprins. Jeg var fuldstændig vis på, at den internationale socialdemokratiske arbejder- bevægelse ville være istand til at kvæle ethvert forsøg på krig.

Oh hellige enfold.

Virkeligheden har jævnet alle mine luftkasteller med jord, så der end ikke engang er ruiner tilbage. Dog dybest inde i et gemme, som end ikke livets skuffelser har kunnet nå, er der en lille svagt lysende flamme, et håb for den ledende verden. Lad den aldrig slukkes hos mig.

Så to dage ind i august blev det klart, at krigen var uundgåelig, det var et tordenskrald for mig.

Og nu gik tæppet op for en af menneskehedens største tradgedier. Jeg skal ikke forsøge at skildre den sum af lidelser, der fulgte i krigens kølvand, det vil også kun de forstå, der rammes. Vi andre, der stod uden for, blev efterhånden så afstumpede i vor følelse, at selv de største katastrofer gled vor bevisthed forbi uden at efterlade spor, så usle er vi.

For Danmark fik krigen den virkning, at prisen på alt det vi tilvirkede, gik stærkt opad. Det første var landbruget, der nød godt af prisstigningen, men senere også handel og håndværk, og endnu senere arbejderne, medens de fasttømrede ingen forhøjelse fik de første 2 år, og mange af dem led bitter nød.

Landarbejderne var svagt organiseret, og de forsøgte at få landmændene til at give deres arbejdere en højere dagløn, nu de selv tjente så godt. Men det var uden virkning.

Det fik da også den virkning, at landbruget blev stærkere organiseret, og så kunne de sætte deres fordringer igennem.

Et eksempel.

En ledvogter, der havde 5 ukonfirmerede børn, fik dagligt kun kartofler med dypelse og havregrød uden sirup eller sukker. Brød med en smule fedt på, aldrig pålæg, tynd kaffe uden fløde eller sukker. Konen sagde engang, ja du kan ikke forstå det, men børnene der går i skole, må gå afsides og spise deres fedtebrød uden pålæg for ikke at blive hånet af de bedrestillede.

Men det forstod jeg godt.

Landarbejderne havde det ligesådan. For mig, som for så mange andre, blev krigen en kilde til velstand, alle varer steg og vi havde den behaglige beskæftigelse at strege de gamle priser ud og skrive nye på. Ved gamle priser menes priserne fra i går. Pengene rullede som en lavine, og demoraliserede mange mere eller mindre, navnlig mere.

I moralsk henseende blev der sat en stor plet på det danske folk, og den er ikke siden vasket af. Vi hadede tyskerne og var bange for dem. Det gik tilbage for dem, og det var en fryd, da nederlaget endelig var en kendsgerning, og den byrde, frygt og

hovedet havde pint os med, endelig forsvandt. Der var glæde som kun de forstår, der oplevede den.

Men efter den søde kløe kommer den sure svie, sådan også her.

Det er tidligere omtalt, at jeg i nedgangsbølgen frygtede for at miste fodfæste. En dag kom der en repræsentant fra Jylland og fortalte, at der rejste en tysker og solgte 50 gram sølvske for 8,50 kr. Jo det skal nok passe, svarede jeg. Tyskerne der har købt kan nok sælge sølvskeerne for under en fjerdel af det, de koster her i Danmark.

Det troede jeg slet ikke på. Men 14 dage efter, stod han i min butik og tilbød mig dem til den pris. Jeg turde ikke engang købe til den pris, jeg forudså hvad der ventede os. Prisdaldet begyndte i Amerika, og forplantede sig med lydets fart over hele verden, og ramte det danske samfund helt uforberedt. Det blev en katastrofe, der så ud til at slå det hele i stumper og stykker.

Først krakkede Landmandsbanken, og staten påtog sig forpligtelser, der efter sigende kostede den 700 millioner kr. og så overtog den til sidst banken.

Store velfunderede virksomheder brød sammen. I guldsmedebranchen var faldet mange, og resten gik stærkt svækket ud af krisen. Jeg klarede pynten. Jeg vidste, at efter en nedgang følger der en medgang, så sikkert som at nat følger dag. Jeg havde ikke soldet pengene op men kulet dem ned. Men jeg hørte til dem, der gik stærkt svækket ud af krisen.

Den anden verdens krig

Så gik karrusellen med hvislende fart og mange forhindringer til 1939, da skyerne på den internationale himmel atter varslede uvejr.

Det var atter tyskerne, der var anstifterne. Deres magtsyge har nu to gange tændt verden i brand kun med 25 års mellemrum, og afdækkede en råhed og brutalitet, som i hvert fald jeg troede, var umulig i nutidens menneskeverden. Jeg er nu klar over at det kun er en tynd hinde, der dækker dyret i mennesket. Nationalfølelse, hjemstavnsfølelse, fædrelandskærlighed er alle børn af den samme moder og ser så tiltalende ud, men det er ulve i fåreklæder.

Ingen andre menneskelige følelser har kostet menneskeheden så mange lidelser som dem, og det vil de fremdeles gøre uhyre langt ud i fremtiden.

Men også her har jeg et, om end kun svagt, håb. Denne krig fik ikke samme betydning for det danske samfund, hverken i sit forløb, eller i sine virkninger, som den første. Denne gang blev vi deltagere mod vor vilje.

Der er øst meget hån og hadefuld belærdelse mod dem, der stod med ansvaret for, og afgørelsen om, om der skulle gøres modstand eller ikke. Som om vi overhovedet havde blot den ringeste mulighed for at standse eller blot forhale den tyske krigsmaskine blot i timer.

Den nationale ære (dette summer rent af dumhed og ansvarsløshed) krævede det, som om dette vandvid kunne forpligte en nation til at lade sig lemlæste. Hvilket vanvid, hvilken begrebsforvirring.

Det var heldigt for det danske folk, at der var stakkevis af søde ansvarsbeviste mænd med kolde hjerner, der kunne og turde veje muligheder og umuligheder mod hinanden.

Prøv at tænke hvad der ville være sket, hvis der i stedet havde siddet en samling af den nationale æres slaver.

Der råbes på krigsretsanklage, jo hvorfor ikke, lad det være takken til dem, der frelste det danske samfund for uoverskuelige lidelser. Det vil være i god overensstemmelse med den nationale æres ophav.

Jeg vil dog til det sidste værge mig mod at tro, at dumheder skulle fejre også denne triumf. Har det danske folk nogensinde været forpligtet til tak til sin regering, må det være her. Jeg skal ikke forsøge at skildre denne krigs rædsler og virkninger, dette vil nok blive gjort uden min medvirken.

Personligt forhold.

Som allerede berørt var jeg fritænker i over 25 år. Hvordan det gik til, at denne møjsommeligt sammentømrede overbevisning fik et grundskud, derom i det følgende.

Vi blev budt til guldbryllup i Bjerregrav hos murer R. Jensen 2 måneder før det skulle finde sted. Under læsningen slog det ned i min bevidsthed som et lyn, til den tid er du død. Til trods for at jeg af al magt søgte at frigøre mig for den ide lykkedes det mig ikke. Jeg benyttede alle de fornuftgrunde, jeg ellers byggede min overbevisning på, men i mine ører lød det ustandseligt, du skal snart dø.

Jeg kørte op med alt, hvad der stod til min rådighed, men ideen var og blev der. Marie blev opmærksom på mit udseende og spurgte, er du syg?

Nej jeg fejler ingen ting.

Da er du bleg som et lig.

Men jeg forsikrede igen, jeg fejler intet.

Jo vist fejler du noget, sådan som du ser ud, og hun ville have mig i seng.

Men jeg foretrak at gå en tur for at blive ideen kvit, men den var og blev der. Jeg sprællede som en flue i edderkoppespind, titulerede mig selv som idiot og andre pæne ting, men en indre stemme sagde, du skal snart dø. Jeg vidste, at man kunne blive

overfaldet af tvangstanker, og efterhånden lykkedes det nogenlunde at bekæmpe tanken, men befriet for den blev jeg ikke. Nogle dage efter blev jeg for tredje gang angrebet af lungebetændelse i begge lunger, samt en pinefuld sygdom, som jeg ikke vidste, hvad var.

Nu var jeg overbevist om at jeg skulle dø.

Jeg havde tit pralet med, at jeg kunne dø ligeså roligt, som den der tror på et evigt liv. Men deri tog jeg fuldstændigt fejl.

Døden uden håb, stod nu foran mig som et frygteligt spøgelse. Disse kvaler jeg led i disse dage, og med dødens vished for øje, står den dag i dag så mange år efter, med ulidelig klarhed for min bevidsthed. Min overbevisning om, at døden udslettede alt, stod klippefast. Der var ikke et øjeblik tvivl at klamre mig til.

Ja jeg ønskede, at der blot var et helvede, blot ikke evig udslettelse. Jeg kæmpede alene, der var ingen hjælp at få. Jeg sov ikke en blund i 9 døgn. Jeg sammenlignede mine kvaler med den dødsdømtes, der står på skafottet foran døden.

Ingen kan frygte døden mere end jeg gjorde, og ingen kan være mere vis på døden, end jeg var. Jeg ville kæmpe for livet, om det så kun drejede sig om minutter. Jeg var hele tiden klar og ved fuld bevidsthed.

Jeg er i dag ikke i tvivl om, at jeg sejrede over døden i kraft af min vilje til at leve.

Lægen var så sikker på, at jeg ikke kunne leve, at han sagde til nogen, der stod udenfor huset i Ugerløse, hvor jeg lå, at det længste jeg kunne leve var 1 time. Rygtet gik da også at jeg var død.

Marie stod og sad ved mit leje i de 9 døgn uden at få nævneværdig mad eller søvn.

Hun kunne ikke hjælpe mig i mine åndelige kvaler, men hendes nærværelse var alligevel af stor betydning for mig. Hendes omhu har jeg aldrig glemt. Så levede jeg da alligevel op, men med en skåret selvtillid.

Jeg havde nu af erfaringen forvissat mig, at for at møde døden roligt krævedes der mere end det, jeg var i besiddelse af. Og jeg så mit næste møde med døden i møde med stor bekymring.

Sådan gik der nogle år, vistnok 6, så kom jeg til at læse en bog af Camille Flammarion, ”Det ukendte” hedder den. Det der overraskede mig mest var, hvor ufuldkomment vi er udstyret fra naturens hånd, og hvor lidt vi sanser af den verden, vi lever i. Jeg vidste i forvejen, at vi ikke var rigt udstyret, men at vi manglede så meget i at kunne erkende hvad der er, troede jeg dog ikke.

Jeg vidste at Flammarion var spiritist, og jeg havde læst meget om spiritismen. Og efterhånden kom jeg til erkendelsen af, at der var en verden, der lå over min rækkeevne. Selv om jeg nok aldrig kommer til at tro det, det store flertal tror, eller vistnok rettere sagt sover på, så er jeg tilfreds med at vide, at der er en til vished grænsende sandsynlighed for, at der er et liv efter dette. Om hvordan eller hvorledes dette er, derom vides absolut intet. Men for mig, der er troens evige nægter, tog det jeg har troet en stor vending.

Nu står jeg som en gammel mand foran præsten til dette ukendte, om ikke med længsel, så dog med nysgerrighed, hvad er der bag denne? Det har menneskene grundet på, siden de fik evne dertil. De har håbet det de ønskede og troede, det de håbede. Og i dag, hvor vi tror så meget om os selv, og hvor vor viden om den verden vi lever i er langt større end vore fjerne forfædres, om den end er ringe nok, så er vor viden om det på den anden side af forhængen ikke en tøddel større.

Min livsvandring i en nøddeskal.

Jeg stred mig frem skridt for skridt, gennem ungdom og modvind, og nåede indgangen til fremtiden, der var to, med hver sit motto, over den ene stod der, du skal elske din næste som dig selv, over den anden, husk dig selv først og sidst. Gennem den gik der en stadig og bred strøm af mennesker af alle samfundsklasser. Ud for den anden stod der en stor højtråbende flok og priste mottoet over indgangen.

Det er så sandt så sandt, at det er den eneste og sande vej til glæde her, og evig glæde hisset.

Det er så sandt så sandt, at går vi ikke denne vej, går vi evig fortabelse i møde.

Det er så sandt så sandt.

Jeg gik længe ubeslutsomt frem og tilbage, hvilken vej jeg skulle gå ind i fremtiden.

Det undrede mig, at ingen af den højtråbende flok gjorde mine til at gå gennem den port, hvis motto de priste så højt. Der sad en gammel vogter ved indgangen og så mismodig ud. Jeg spurgte ham, går der ikke mange gennem denne port? Nej det gjorde der ikke, det er snart to tusind år siden, der sidst gik en her igennem. Så vendte jeg mig om, og gik beslutsomt gennem den anden indgang til fremtiden, og fulgte villigt med den tætte strøm, vel vidende at den store højtråbende flok alle ville komme sammen vej.

Alle de smukke ord var kun tomme talemåder, ord, tomme ord uden virkning, der gik sporløst til grunde i den kæmpende strøm, der stred sig frem, sanseløst forandret, kommer frem under mottoet, husk dig selv først og sidst.

Det lød nok ustandseligt omkring mig, det er så sandt så sandt, men det var kun en døende samvittigheds virkningsløse røst.

Husk dig selv først og sidst var ledefyret alle styrede efter. En plads i salen, en plads ved samfundets bord, det var målet.

Jeg fulgte villigt med den tætte strøm, og jeg nåede en plads, ikke i første række, men det havde jeg heller aldrig drømt om, jo ikke engang ønsket, men en beskeden plads.

Men nu undrede det mig, at glæden ved at være nået frem efter mange års kamp, var så ringe. Hvorfor? En omvurdering af verdenerne havde i mellemtiden fundet sted, langsomt og uden at blive bemærket.

Og nu stod jeg foran indgangen til det helt ukendte, rensat for alle illusioner, gammel og alene, og en næsten ubehagelig stemme hviskede, du glemte din ungdoms idealer. Ja, det er forsynet du taler med, og det er om dig vi skal tale. Vi er ikke tilfredse med din færd på jorden. Du har skuffet de forventninger vi havde til dig.

Ja så ja, det er nok muligt at et ønske kunne have været bedre.

Kan det tænkes, at du vil gøre en frisk rejse til på jorden, og forsøge at gøre det bedre end denne gang?

Det må jeg virkelig ha' tid til at tænke nærmere over, for det er ikke nemt på stående fod at tage stilling i så vigtigt et spørgsmål.

Jeg må da vide noget om de vilkår, jeg skal genfødes under. Hvor, hvilke omgivelser, og livsvilkårene i det samfund, jeg fødes i, og....

Ja holdt, du må ikke tro, at du kan stille betingelser.

Nej, det forstår jeg nok, det er heller ikke kun ønsker! Jeg vil da også gerne vide lidt om, hvad evner jeg får at gøre med.

Ja, de evner du nu har, har du ikke brugt på tilfredsstillende måde.

Nå ikke?

Nej.

Jeg vil da også gerne vide noget om mine nye fædres føje og fortrin, og om hvor meget af det, jeg skal modtage som evner, og.....

Ja, nu kan det være nok. Det du modtog som evner fra dine nuværende fædre og forældre i 20 led, har du ikke forvaltet på tilfredsstillende måde, deres gæld til os er ikke formindsket ved din bistand.

Nå ikke.

Nej.

Ja ja da. Men lige et par spørgsmål til, har jeg haft nogen indflydelse på, hvor, af hvem, og under hvilke vilkår og i hvad million, jeg blev født?

Nej, ikke fik jeg evner til at frigøre mig for påvirkning derfor.

Ja, nogen men kun i ringe grad.

Fik jeg lov til frit at vælge mellem godt og ondt?

Nej du er i alle livets forhold begrænset og bundet af dit ophav og vilkårene i det samfund, du er født og lever i.

Har jeg da så alligevel hele ansvaret for mine handlinger. Nej ikke hele ansvaret, det deler du med dine fædre og med det samfund du lever i, men du har hovedansvaret. Du fik samvittighed som vejleder for din færd her i denne tilværelse, og dens røst er din lov.

Jo jo, så er det da godt at det ved forsynet, som satte mig her, er givet mig en mulighed til, ved bøn til dette forsyn, at fri mig for straffen for mine slette handlinger.

En sådan mulighed findes ikke. Du skal stå helt og fuldt til regnskab for din del af ansvaret, for dine handlinger.

Da lærer moralens vogtere her på jorden os, at vi ved at bede til forsynet kan slippe for straf for vore slette handlinger.

De der lærer dette, er ikke moralens vogtere men moralens ødelæggere. Deres lære er en sovepude for en dårlig samvittighed, og det er menneskets største og mest skæbnesvangre vildfarelse.

Den har ødelagt ansvarsbevidstheden, og dølget samvittighedens røst.

Efter disse oplysninger ønsker jeg ikke at foretage en livsrejse til.

Så vågnede jeg, jeg havde drømt.

Kolde mørke moder jord.

Du min vugge og min bære.
Her jeg fik i bredful mål.
Livets glæder sorg og tårer.
Er der andet i det gemme.
Som mit øje ikke når?
I mit øre hvisker stemmer.
Der er mere end du forstår.

Er jeg her på gennemrejse.
Mod et fjern og ukendt mål?
Eller skal mit jeg kun knejse.
Som et vrag på støvets bål?
Kom jeg fra en anden verden.
Lænket til en skæbnes hånd?
Eller er min jordiske færden.
Egen vilje magt og ånd?

Jeg har spurgt i ungdoms dage.
Jeg har søgt i mandoms år.
Spørger endnu mæt af dage.
Skønt jeg ved jeg svar ej får.
Søger du hvor guldets råder.
Følger fædres gamle spor?
Lever på de samme gåder.

Sover trygt på andres ord.

Lang blev min vandring gennem livet egne.
Og til en knudret vej jeg måtte gå.
Men det var dog for lidet kun at regne.
Mod den, der aldrig fik et mål at nå.

Nu ringer klokken for den sidste runde
Jeg øjner målet, som jeg snart kan nå.
Hvad vandt jeg her, og vandt jeg hvad jeg kunne.
Og synde med den sorg jeg troede på?

Mit drømmeland var af en anden verden.
Det ligger knust i døgnets strid og råb.
Dog i mit indre, gennem al min færden.
Jeg mærke flammen ved et lille håb.
Engang, engang mit drømmeland skal fødes.
Og fredens flamme lyse på vor jord.
Engang, engang skal voldens magter dødes.
Det håb mig følge gennem dødens port.

J.V. Jepsen
Anno 1950